TRST, petek
8. novembra 1957
Leto XIII. - Št. 266 (3801)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Tel. 94-638, 93-808, 37-338
Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 575 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska O. ZOZ - Trst

Eisenhowerjev govor po televiziji

Centralizacija znanstvenih raziskovanj pod vodstvom predsednikovega pomočnika

Da bi pomiril ameriško javnost, je Eisenhower izjavil, da je rešeno vprašanje povratka izstrelkov na Zemljo in se je pohvalil, da je vsa vojska opremljena z vodljivimi izstrelki

WASHINGTON, 7. — Predsednik Eisenhower je v svojem govoru, ki so ga nocoj oddajale vse radiotelevizijske postaje, sporočil ustanovitev posebnega urada za znanstvena in tehnična vprašanja pod vodstvom posebnega predsednikovega pomočnika. To vodstvo je prevzel dr. James R. Killian, predsednik zavoda za tehnologijo v državi Massachusetts. Eisenhower je dodal, da bo dr. Killian imel nalogo izvesti nov tehnološki in znanstveni program.

Eisenhower je tudi sporočil, da bo ravnatelj oddelka za izdelovanje izstrelkov v obrambnem departmaju imel odslej isto oblast kakor obrambni tajnik na tem področju. Dalje je sporočil, da bo novi program za izdelovanje izstrelkov v največji mogoči meri unificiran in postavljen pod vodstvo enega samega človeka ne da bi upoštevali različne rodove vojske in oddelke, ki so odvisni od obrambnega tajništva.

Zatem je predsednik potrdil, da namerava zahtevati od kongresa izglasovanje zakona, ki naj odpravi zakonske omejitve za izmenjavo tehnoloških informacij z ameriškimi prijateljskimi državami. Če se bo kongres s tem strinjal, bo predsednik podpiral ustanovitev znanstvenega odbora v NATO, ki bo imel nalogo zastaviti vse sile pri raziskovalnem delu. Enake ukrepe bodo proučili tudi v SEATO in v drugih podobnih organizacijah.

V zvezi z umetnimi sateliti je predsednik sporočil, da so ameriški znanstveniki in inženirji rešili vprašanje povratka v atmosfero izstrelkov, ki se pošiljajo v vsemirje, in to ne da bi se ti izstrelki uničili. Potrdil je, da so z uspehom izstrelili ameriške poizkusne rakete na 5.600 kilometrov daleč, ter je sporočil, da je razvoj medcelinskih balističnih izstrelkov zelo daleč.

Predsednik je poudaril, da je treba v bodoče dajati prednost znanstvenemu raziskovanju in se obrniti na znanstvene pridobitve zavezniških držav. Dejal je, da je vsaka od teh držav dala «kak znaten prispevek k moderni znanosti». Omenil je britanske iznajdbe na področju reaktorjev, radarjev in infrardečih izžarevanj, nemške iznajdbe o raketah, italijanski prispevek v radiotelegrafiji, francoski prispevek pri raziskovanju radioaktivnosti ter japonski prispevek na področju magnetizma.

Svoj govor je predsednik zaključil s poudarkom, da mora svet napraviti ogromne korake po poti miru, kar je «bolj važno kakor skok v stratosfero». S tem v zvezi je pozval Sovjetsko zvezo, naj sprejme «praktične in uresničljive predloge o razorožitvi», ki so jih sprejeli v OZN.

Ko je govoril o ameriških izstrelkih, je Eisenhower izjavil: «Med izstrelki, s katerimi razpolagamo, je orožje primerno za vsako uporabo in razdaljo. Sedaj je 38 različnih vrst že pripravljenih izstrelkov ali pa v razvoju. Vse vojne ladje izdelane po letu 1955, razpolagajo z vodljivimi izstrelki namesto topov ali pa skupno s topovi. Mornarica ima na dveh oceanih podmornice, ki se lahko dvignejo na površje in izstrelijo v nekaj minutah izstrelek, opremljen z jedrsko konico, ter se lahko takoj potopijo, medtem ko se izstrelek vodi na cilj oddaljen stotine milj. Mornarica ima globinsko atomsko bombo. Že od korejske vojne dalje so bili protiletalski topovi vojske in mornarice povečini zamenjani z izstrelki, ki se lahko izstreljujejo z zemlje ali pa iz zraka. Vsa naša nova letala so opremljena z izstrelki. Stevilne tradicionalne funkcije topništva vojske in letalstva so prevzeli vodljivi izstrelki. Tako smo na primer izdelali na stotine izstrelkov «Matador», «Honest John» in «Corporal», katerih akcijski radij je različen. V pojasnilo, kaj to pomeni v obliki eksplozivne moči: štirje bataljoni izstrelkov «Corporal» sami odgovarjajo po moči ognja vsemu topništvu, ki se je uporabljalo v drugi svetovni vojni.

Nekateri od teh izstrelkov imajo lastne notranje mehanizme za iskanje in uničenje cilja, oddaljenega več milj. Tako je na primer pred nekaj dnevi neki izstrelek «Bombarc» iskal in sam zadel hitro letalo, ki je letelo nad morjem, v razdalji 45 milj. Razen manjšega števila «B-36» se težko najde v udarnih enotah ameriškega letalstva letalo, ki bi bilo izdelano pred korejsko vojno. «B-52» na reakcijski pogon ob podpori njegovih letal za oskrbovanje, ki so tudi na reakcijski pogon, to je norma našega strateškega letalskega poveljstva. Tudi v tem primeru vam bom navedel, kaj to pomeni v obliki sile. Eno letalo «B-52» lahko nosi naboj z uničevalno silo, ki odgovarja tistim, ki so jih spustila vsa bombna letala v vseh letih druge svetovne vojne. Temu letalu bo sledilo nadzvočno bombno letalo «B-58».

Spopolnile so se atomske podmornice. Ena od teh je potovala okoli 16 dni pod vodo, ne da bi se nikoli dvignila. Druga je potovala pet dni pod polarnim ledom. V službi je določeno število velikih letalonosilk, opremljenih z najmočnejšim jedrskim orožjem in z bombniki z velikim akcijskim radijem. Začelo se je delo, ki bo privedlo do zgraditve atomske letalonosilke. Od leta 1956 dalje smo razvili nuklearno orožje z radioaktivnimi ostanki, ki so nižji za 4 odstotke od ostankov, ki jih je povzročalo prejšnje veliko jedrsko orožje. To ima veliko važnost pri razvoju jedrske obrambe nad našim ozemljem. Naše zaloge jedrskega orožja so tako velike in naraščajo tako naglo, da jih lahko brez nevarnosti razdelimo na razne kraje, tako da se omogoči njih takojšnja uporaba v primeru napada, in da kljub temu ostanejo še močne zaloge. Naši znanstveniki mi zagotavljajo, da smo mi celo pred Sovjetsko zvezo na jedrskim področju, bodisi kar se tiče količine, kakor tudi glede kakovosti. Nameravamo obdržati prednost.»

«Pokazali smo že, da lahko izstrelimo velik balistični izstrelek na razdaljo več kakor tisoč milj. Naši poizkusni balistični izstrelki so z uspehom preleteli razdaljo do 3500 milj. Zahteva se medcelinski izstrelek in mi imamo nekatere, katerih razvoj je zelo napredoval. Toda zaradi številnih naših prednih položajev je za nas izstrelek s srednjim akcijskim radijem dober za nekatere namene prav tako kakor medcelinski izstrelek. Drugi izstrelek, «Snark», je nedavno — voden na razdaljo — preletel 5.000 milj in je z natančnostjo dosegel določeni cilj.

Izstrelili smo tri rakete v višino od 2.000 do 4.000 milj in smo dobili številne dragocene informacije o gornjih plasteh. Velika ovira za izdelovanje izstrelka, uporabljivega za velike razdalje je v tem, da se doseže povratek izstrelka v zemeljsko atmosfero z višjih plasti, ne da bi zgorel kakor meteor zaradi trenja z zemeljsko atmosfero. Naši znanstveniki in naši tehniki so rešili to vprašanje. Ta predmet v mojem uradu je poizkusni izstrelek: končni stožčast del izstrelka. Bil je več sto milj v zgornjem prostoru in se je vrnil na zemljo. Vidite ga celega. (Tu je Eisenhower pokazal po televiziji končni stožčast del poizkusnega izstrelka).

«Balistični izstrelki z dolgim akcijskim radijem, je nadaljeval predsednik, ne razveljavljajo uničevalne in zaščitne moči našega strateškega letalstva. Izstrelitev sovjetskih umetnih satelitov je zelo važen uspeh in znanstveniki, ki so ga dosegli, zaslužijo vse priznanje. Zemeljski sateliti sami na sebi nimajo sedaj nobenega neposrednega učinka, kar se tiče varnosti dežele.

Odkrito priznavamo, da Sovjeti pripravljajo moč, ki bi nam, če bi bili napadeni, lahko prizadejala hudo škodo. To pa zaradi tega, ker noben obrambni sistem ne more biti danes tako neprodoren, da lahko prepreči prehod letal in naprav.»

Pred svojim govorom je Eisenhower pozval najvišje vojaške osebnosti in znanstvene svetovalce na sestanek državnega sveta za varnost. Sestanka se je udeležilo 45 oseb. Poleg članov sveta so bili navzoči tudi ministri za vojsko, mornarico in letalstvo ter načelniki glavnega štaba treh vrst vojske. Zatrjujejo, da se je tega sestanka udeležilo do sedaj največje število oseb. Na vprašanje nekega novinarja, ali je sestanek v zvezi z zadnjim znanstvenim napredkom v SZ, je predstavnik Bele hiše odgovoril: «Sestanek je v zvezi s celotnim razvojem v zadnjih dneh».

Številni republikanski predstavniki so pozvali Eisenhowerja, naj Američanom pove resnico o položaju ZDA v tekmovanju s SZ na področju raket, «naj si bo ta resnica še tako neprijetna».

V brzojavki, ki so jo poslali predsedniku, pravijo med drugim: «Ljudstvo hoče in mora vedeti za naše programe na področju raket in za posledice, ki jih sovjetski uspehi imajo za našo državno varnost.» Ameriški podtajnik v obrambnem ministrstvu dr. Paul Foote pa je izjavil, da so ZDA v zaostanku za 4 ali 5 let za Sovjetsko zvezo, kar se tiče izstrelkov in da bo «težko izpolniti to praznino». Dr. Foote je izjavil, da se nikakor ne more trditi, da se je ameriški program počasneje izvajal zaradi tekmovanja med posameznimi deli vojske, pač pa da je vzrok sovjetske prednosti v tem, ker so oni začeli prej izvajati zadevni program. Nato pa je dodal: «Mislim, da bomo pred Sovjetsko zvezo v približno enem letu, kar se tiče izstrelkov na splošno.» V zvezi s svojo prejšnjo izjavo, da so ZDA 4 ali 5 let za Sovjetsko zvezo, je Foote pojasnil: «To ne pomeni, da smo mi sedaj 4 ali 5 let za Sovjetsko zvezo. Mi nismo mnogo za njimi, pač pa smo jim sedaj zelo blizu».

Dr. Foote je to izjavil v pododboru predstavniške zbornice, ki vodi preiskavo, da ugotovi ali je vlada slabo zaposlovala znanstveno osebje.

Medtem pa piše ameriška lista «Chicago Tribune» in «New York Daily News», da je Eisenhower začel upoštevati načrt za izstrelitev ameriškega umetnega satelita, ki naj bi bil večji od sputnika št. 2, z velikimi vojaškimi raketami. «Chicago Tribuna» trdi, da bo satelit morda izstreljen v štirih mesecih in da bo krožil v višini 960 kilometrov. V njem bodo miši, indijski prašiči, opice in druge živali. List pravi dalje, da je bilo več načrtov, da pa je predsednik izbral tistega, «ki se da najlaže uresničiti».

Incident na kongresu Rdečega križa

ZDA povzročile odhod številnih delegacij

S pomočjo ameriškega volilnega stroja vsiljeni kongresu delegati nacionalistične Kitajske namesto delegatov LR Kitajske

NEW DELHI, 7. — Na mednarodni konferenci Rdečega križa je prišlo danes po krivdi Američanov in njihove trmaste politike v pogledu LR Kitajske do zelo neljubega dogodka. Američani so namreč predložili resolucijo, da se delegati nacionalistične Kitajske pripuste na konferenco kot predstavniki «Kitajske republike». Resolucija je seveda s pomočjo že stokrat preizkušenega volilnega stroja dobila 66 glasov, medtem ko je bilo proti njej 44 glasov. Brz ko so bili znani ti rezultati, je delegacija LR Kitajske sporočila da smatra ta ukrep za kršitev načel Rdečega križa, zaradi česar je ta ukrep ilegalen in da zapusča kongres.

Sledeč zgledu LR Kitajske sta zapustili kongresno dvorano tudi sovjetska in indijska delegacija. Odšla pa je tudi indijska kneginja Amrit Kaur, ki je predsedovala kongresu. Amrit Kaur, bivša ministrica za javno zdravstvo, je predsednica odbora indijskega Rdečega križa. Za omenjenimi delegacijami so zapustile konferenco tudi delegacije Bele Rusije, Romunije, ČSR, Bolgarije, Vzhodne Nemčije, Madžarske, Poljske, Ukrajine, Albanije, Jugoslavije, Indonezije in Sirije.

Izpraznjeno predsedniško mesto je nato prevzel belgijski princ Merode, delegati nacionalistične Kitajske pa so zasedli mesta, kjer so prej sedeli delegati LR Kitajske.

Pred tem dogodkom so bili soglasno odobrena nekatera poročila. Odobreno je bilo tudi priporočilo, da se tudi ruski jezik sprejme kot uradni jezik. To vprašanje pa je bilo prepuščeno stalnemu odboru, ki bo moral stvar pretresti tudi z vidika finančnih posledic, ki bi nastale z morebitno odločitvijo v tem smislu. Na kongresu je bila izvoljena poleg 13 drugih držav v izvršni odbor tudi Italija. Prihodnji mednarodni kongres Rdečega križa bo l. 1963 v Ženevi.

Na zahodu odklanjajo predlog N. Hruščeva

Bevan pa je mnenja, da bi morali predlog za konferenco na najvišji ravni sprejeti - Tehnično novo orožje na paradi v Moskvi

WASHINGTON, 7. — Pred odhodom na kratek oddih je državni tajnik Dulles izjavil, da ne tolmači izjav Hruščeva v smislu, naj bi pomenile sklicanje konference na visoki ravni med Vzhodom in Zahodom. Dulles je pripomnil, da je Hruščev izjavil, da «bi moralo priti do sestanka med predstavniki na visoki ravni med socialističnimi in kapitalističnimi državami, da bi diskutirali možnost sporazuma o rešitvi naših mednarodnih nasprotij z miroljubnimi sredstvi in ne z vojno».

«Imamo že sporazume o neuporabljanju sile za reševanje mednarodnih vprašanj, je dodal Dulles. Mislim, da obstoječi dogovori zadostujejo, če se res izvajajo. To je seveda predvsem naloga Združenih narodov.»

Predstavnik državnega departmaja Lincoln White pa je na tiskovni konferenci izjavil, da so ZDA vedno poudarjale, da je vsaka konferenca na visoki ravni zaželena samo tedaj, ko obstaja možnost, da pride do rezultatov.

V enakem smislu, kakor je izjavil predstavnik ameriškega državnega departmaja, komentirajo predlog Hruščeva tudi v Londonu in Parizu in pripominjajo, da prihaja ta predlog v trenutku, ko je Sovjetska zveza «onemogočila razorožitveno konferenco». V Bonnu pa komentirajo ta predlog kakor običajno, t. j. da bi morala Sovjetska zveza «pokazati dobro voljo s pristankom na rešitev nemškega vprašanja». Nemški tisk pa pravi, da je Hruščev s svojim včerajšnjim govorom skušal prikriti notranjo krizo v Sovjetski zvezi.

Britanska vlada je danes nadaljevala posvetovanja z ameriškim državnim departmajem v zvezi s predlogom Hruščeva. Pripominjajo, da je bil predlog postavljen zelo nejasno, ker je Hruščev govoril o sestanku državnih poglavarjev Vzhoda in Zahoda in da morda želi sestanek vseh ministrskih predsednikov. To se pravi tudi Kitajske, kar bi onemogočilo ameriški pristanek. Na splošno pa v Londonu ponavljajo ameriško stališče, da predlog prihaja prezgodaj in da ga ne bo mogoče sprejeti v bližnji prihodnosti.

Britanski laburistični voditelj Aneurin Bevan pa je v Los Angelesu na tiskovni konferenci izjavil, da bi zahodne države morale sprejeti sovjetsko ponudbo za konferenco, na kateri naj bi razpravljali o razorožitvi, če bi se Sovjetska zveza obvezala, da bodo razgovore oddajali po radiu, tako da jih bo lahko poslušalo prebivalstvo Sovjetske zveze». Bevan je poudaril prepričanje, da je edino upanje za popustitev napetosti na Srednjem vzhodu sestanek na najvišji ravni med Veliko Britanijo, Francijo, ZDA in SZ. «Sovjetska zveza, je dejal Bevan, mora biti udeležena pri vseh pravičnih pogajanjih na Srednjem vzhodu.»

Bevan je nato dejal, da 40. obletnica oktobrske revolucije kaže, kako je postal komunistični režim trden, in je ponovil, da bi bilo treba LR Kitajsko sprejeti v OZN.

MOSKVA, 7. — Danes je bila v Moskvi velika parada ob proslavi 40. obletnice oktobrske revolucije. Moskovski radio je oddajal tudi registracijo Leninovega govora iz leta 1917. Na Rdečem trgu, ki je bil ves okrašen, je bila velika Leninova slika. Ob 10. uri je novi obrambni minister Malinovski imel nagovor, ki je trajal 15 minut. Govoril je o uspehih Sovjetske zveze ter omenil uspešne poizkuse z medcelinsko raketo in izstrelitev dveh umetnih satelitov. Poudaril je, da želi sovjetsko ljudstvo mir ter se bori za prijateljstvo in sodelovanje med vsemi narodi. Obtožil je zahodne imperialistične kroge, da vodijo napadalno politiko. Omenil je vojno v Alžiru in pritisk na Sirijo ter je pri tem poudaril, da je budnost sovjetskih oboroženih sil sposobna dati potreben odgovor na vsak napad na SZ.

Zatem je 3.000 muzicistov izvedlo sovjetsko himno, ob 10.25 pa se je začela vojaška parača, ki se je končala ob 10.50. Sledila je civilna parada, na kateri je bila velika povorka atletov in pionirjev.

V svojem poročilu o vojaški paradi je agencija Tass javila, da so na paradi pokazali tehnično novo orožje, ki temelji na načelu raket: težko topništvo na reakcijo, močni raketni izstrelki, ki imajo mnogo večji akcijski radij kakor izstrelki v drugi svetovni vojni, ter «rakete, katerih akcijski radij nima meja». Agencija je pripomnila, da imajo Sovjetska zveza sedaj razne vrste raket, med katerimi tudi medcelinske rakete.

Agencija Tass javlja, da je bil nocoj v Kremlju velik sprejem, ki sta ga priredila centralni komite KP SZ in sovjetska vlada.

Agencija Tass javlja, da je na sprejemu v Kremlju predsednik prezidija vrhovnega sovjeta Vorošilov govoril o dveh umetnih satelitih in poudaril, da mora prispevek sovjetskih znanstvenikov olajšati borbo človeštva proti naravnim silam in borbo za blaginjo bodočih generacij.

—«—

Delo političnega odbora OZN

NEW YORK, 7. — Na današnji seji političnega odbora OZN so na predlog tunizijskega delegata sklenili, da bodo še pred alžirskim in drugimi vprašanji razpravljali o Koreji. Nato so začeli razpravljati o atomskih izzarevanjih. Takoj zatem bodo v odboru razpravljali o Koreji in nato bodo določili vrstni red drugih vprašanj, ki so na dnevnem redu: Alžir, Nova zahodna Gvineja, Ciper, miroljubna koeksistenca. Edini, ki se je uprl predlogu, je bil sovjetski delegat, ki je zahteval, naj bi o miroljubno koeksistenci razpravljali še pred korejskim vprašanjem.

Češkoslovaška delegacija je zahtevala, naj se najpozneje januarja 1959 skliče znanstvena konferenca, na kateri naj bi zbrali mnenje čim večjega števila znanstvenikov o nevarnosti radioaktivnih izžarevanj.

Ameriški delegat je zavrnil ta predlog in dejal, da že obstaja posebna znanstvena komisija, ki jo je skupščina ustanovila pred dvema letoma v ta namen. Dejal je, da ta komisija, v kateri so sovjetski, češkoslovaški in japonski znanstveniki, sedaj temeljito proučuje to vprašanje ter da bo vprašanje atomskih izzarevanj obravnavala tudi mednarodna znanstvena konferenca za uporabo atomske energije v miroljubne namene, ki bo jeseni prihodnjega leta v Ženevi.

V kratkem tretji satelit v SZ ki bo tehtal več ko eno tono?

Sputnik št. 2 je napravil že 68 krogov okoli Zemlje - Lajka še živi

MOSKVA, 7. — Moskovski dopisnik londonskega «Daily Expressa» piše, da nameravajo v SZ vsak čas izstreliti tretji satelit, v katerem bo kakor v drugem satelitu, pes, ki je bil še posebej izvežban. Angleški dopisnik pravi, da po izjavah sovjetskih znanstvenikov tehta novi satelit več kakor eno tono in spada med vrsto satelitov, ki jih misli SZ izstreliti v okviru geofizičnega leta in v katerih bodo opice in druge živali.

Agencija Tass javlja, da je osebje sovjetskih telemetričnih postaj danes nadaljevalo dešifriranje podatkov, ki jih oddaja drugi satelit. Podatki se nanašajo na fiziološko reakcijo Lajke, na temperaturo v notranjosti satelita in na njegovi zunanji površini. Do 4. ure jutri zjutraj bo satelit napravil 68 krogov okoli Zemlje. Lajka še živi.

Medtem poročajo iz raznih krajev, da so danes opazili s prostim očesom drugi satelit, številne radijske postaje pa so ujele njegove znake. Predstavnik ameriškega letalstva pa je zanikal trditve, da so v ZDA uspeli dešifrirati znake, ki jih oddaja drugi sputnik.

Tajnik ameriškega odbora za mednarodno geofizično leto Hugh Odishaw je izjavil, da ZDA ne morejo pricakovati znanstvenih informacij o drugem sovjetskem satelitu «še več meseceva». Dejal je, da je potrebno precej časa, preden se zberejo informacije, ki prihajajo iz številnih postaj, ki jih je treba nato sroučiti, analizirati ter koordinirati. Odishaw je dodal: «Mi nismo se poslali informacij nikomur.» Kakor je znano, so ZDA in SZ dva svetovna centra, ki zbirata informacije o poizkusih z raketami in sateliti v geofizičnem letu.

Medtem pa poročajo iz več krajev ZDA in iz Anglije, da so tam ujeli posebne čudne znake, ki ne prihajajo ne s prvega ne z drugega umetnega satelita. «New York Times» pa piše, da ti znaki «ne morejo biti dokaz, da je kaka raketa na poti na Luno». Angleški profesor Richard Woolley, ki vodi observatorij v Greenvichu, je sporočil, da bo v ponedeljek odpotoval v SZ, kamor so ga povabili sovjetski znanstveniki. Ob tej priložnosti je dejal, da «vsemirska potovanja niso sedaj uresničljiv načrt». «Cemu napolniti z absordnostmi glave otrok? je dejal profesor. Dostop na Luno ni za nas niti še na vidiku.»

V članku, ki ga objavlja v listu «Sovjetski flot», piše sovjetski strokovnjak za rakete prof. Stanjukovič: «S časom bodo znanstveniki izdelali rakete na fotone, katerih hitrost se bo približala hitrosti svetlobe. Osvajanje prostora odpira ogromne možnosti, ker je sonce neizčrpni vir energije, ki jo je mogoče spremeniti v kakršno koli drugo obliko energije. Izdelava umetnih satelitov je prisilila znanstvenike, da mislijo na izdelavo novih motorjev. Jaz predvidevam pripravo fotonov, ki bodo lahko razvijali kozmično hitrost, ki bo skoraj enaka hitrosti svetlobe».

Stanjukovič pravi nato, da rakete, s katerimi so izstrelili oba sputnika, uporabljajo «tekoče gorivo», ter dodaja, da sedanji uspehi pri izkoriščanju atomske energije odpirajo velike možnosti za izdelavo atomskih motorjev, ki bodo znatno poenostavili vprašanja medplanetarnih poletov.

—«—

Čestitke Eisenhowerja Vorošilovu

WASHINGTON, 7. — Predsednik Eisenhower je poslal Vorošilovu v imenu ameriškega ljudstva in v svojem imenu čestitke ob priliki 40. obletnice oktobrske revolucije.

—«—

Argentina zopet brez parlamenta

BUENOS AIRES, 7. — Argentinska ustavodajna skupščina, izvoljena julija meseca, se je razšla, ne da bi opravila svojo nalogo. Do razpusta je moralo priti, ker se več kot polovica od 205 članov skupščine ni udeleževalo dela, tako da ni bilo nikoli mogoče doseči legalno število.

Stavka telefonskih delavcev in uradnikov, ki je trajala od 28. avgusta, se je končala brez uspeha in z današnjim dnem se je delo spet začelo. Sindikat je vendar postavil nekatere zahteve, od katerih je glavna ta, da se razveljavi ukrep vlade, s katerim mu je bila odvzeta «sindikalna osebnost».

—«—

Gaillard začel s posojilom 250 milijard

PARIZ, 7. — Francoska narodna skupščina je danes odobrila s 375 glasovi proti 150 konvencijo s Francosko banko za posojilo 250 milijard frankov. Francoska vlada je letos dobila skupno 680 milijard predujma od Francoske banke, od katerih je vrnila samo 130 milijard.

Medtem pa predsednik vlade Gaillard in finančni minister, demokristjan Pflimlin, pripravljata načrt za vzpostavitev ravnotežja med cenami in mezdami. Po mnenju nekaterih strokovnjakov namerava vlada na eni strani zvišati minimalne mezde, na drugi strani pa bi sicer dovolila povišanje nekaterih cen, a bi v glavnem začela akcijo blokade in nadzorstva nad cenami, ki se neupravičeno višajo.

Francoska javnost z veliko nestrpnostjo pričakuje pobude nove vlade zaradi napovedi novih davkov za 150 milijard frankov.

Gospodarski program, v zvezi s katerim bo vlada zahtevala posebna pooblastila v skupščini, bo morda pripravljen za soboto. Če ga bo vlada odobrila, se bo zadevna debata v skupščini začela v sredo. V torek pa bo morda Gaillard zahteval v skupščini obnovitev posebnih pooblastil za Alžir in tudi za francosko ozemlje. Po mnenju opazovalcev bo Gaillard ta pooblastila dobil, ker so poslanci pri glasovanju o investituri glasovali tudi o podaljšanju teh obvestil. Mnogo težavnejši pa bo položaj za vlado, ko se bo konec meseca začela debata o okvirnem zakonu. Najbližja težava nove vlade pa je v zvezi s posebnimi pooblastili na gospodarskem področju.

—«—

Rossellini in Bergman sodno ločena

RIM, 7. — *Ingrid Bergman in Roberto Rossellini sta se sodno ločila. Ločitev je soglasna zaradi «nezdružljivosti značajev». Sinovi Roberto, Isolda in Isabella so bili dodeljeni materi; vzgojeni morajo biti v Evropi v kakem zavodu v italijanskem jeziku. Za vzdrževanje otrok bo Rossellini nakazoval 600.000 lir mesečno.*

Po ločitvi je Rossellini odšel neznano kam, Ingrid Bergman pa se je vrnila v svoj dosedanji dom. Kmalu pa bo odšla v London snemat film z Gary Grantom.

—«—

NEW YORK, 7. — Prvič se je posrečilo sprejeti v New Yorku televizijski program iz Londona. Ameriški tehniki so si že dlje časa prizadevali, da bi poleg zvoka sprejeli tudi slike programa BBC iz Londona. Sprejem je bil dovolj dober, tako da ga je bilo mogoče filmati.

Pripravljanje načrtov za «atlantsko vlado»

Spaakovi razgovori v Londonu - Reorganizacija angleških sil na Srednjem vzhodu

LONDON, 7. — Politični opazovalci si skušajo razlagati pravi pomen besed, ki jih je v torek izrekel Mac Millan, ko je dejal, da je potrebno delno odpovedati se suverenosti. Izjavljajo, da je britanska vlada hotela pripraviti javno mnenje na novo strukturo NATO, ki bi vsebovala «atlantsko vlado», katera bi bila pooblaščena sprejemati sklepe. Sklepi te «vlade», bi bili veljavni, še preden bi jih odobrili parlamenti držav članic NATO. Takemu načrtu pa se upira konservativna desnica, medtem ko se mu baje laburisti ne upirajo. V laburističnih krogih proučujejo tudi možnost, da bi se Anglija vključila v dolarsko področje, čeprav bi ostala v Commonwealthu kakor Kanada. Zahodna «gospodarska fronta» bi se nato spopolnila z vključitvijo Velike Britanije v področje svobodne izmenjave.

Medtem se je britanski zunanji minister Selwyn Lloyd razgovarjal danes z glavnim tajnikom NATO Spaakom. Ta se je te dni razgovarjal tudi z Mac Millanom, obrambnim ministrom Sandysom in s finančnim ministrom Thorneycroftom.

V poučenih krogih izjavljajo, da sta Spaak in Selwyn Lloyd danes govorila o sledečem: 1. nadaljnje zmanjšanje britanskih čet v Zahodni Nemčiji. Anglija bi hotela umakniti drugih 13.500 mož. 2. Vprašanje ustanovitve skupnosti znanstvenih virov držav NATO spričo tehničnih uspehov v SZ. 3. Način in sredstva za standardizacijo orožja NATO.

Britanski minister za dobave Aubrey Jones se je danes v Bonnu razgovarjal z zunanjim ministrom Straussom o morebitnem sodelovanju pri izdelovanju konvencionalnega orožja.

V Londonu pa je britanski obrambni minister Sandys sporočil reorganizacijo poveljstva angleških sil na Srednjem vzhodu. Dejal je, da se angleške sile v Arabiji in vzhodni Afriki lahko bolje nadzorujejo iz Londona kakor pa s Cipra. Zato se je ustanovilo novo poveljstvo v Adenu za britanske sile na Arabskem polotoku, v Perzijskem zalivu in v angleški Somaliji. Novo poveljstvo bo začelo delovati aprila prihodnjega leta.

Sporočil je dalje, da področje vzhodne Afrike ne bo več odvisno od poveljstva za Srednji vzhod, del strateških rezerv angleške vojske pa bodo premestili v Kenijo. Uporabljanje teh čet bodo nadzorovali iz Londona. V Adenu in Singapuru bodo postavili zaloge težke opreme.

Sandys je tudi sporočil, da bo Velika Britanija imela kombinirano brodovje večjega obsega vzhodno od Sueza z oporiščem v Singapuru in da je navzočnost tega brodovja potrebna zaradi tega, ker «področja, kjer je možnost omejene vojne večja, so Daljni vzhod in Perzijski zaliv. Majhno število vojaških enot bodo poslali v Perzijski zaliv in v Hong Kong.

V Atlantskem oceanu, v Sredozemlju in v domačem vodovju bo angleška mornarica delovala v okviru atlantskega zavezništva.

Kar se tiče Cipra, je minister izjavil, da bodo tam ustanovili enoten kopenski in letalski vrhovni štab pod enotnim poveljstvom. Toda notranji položaj na otoku sedaj onemogoča to poenotenje. Angleške čete v Libiji bodo še dalje nadzorovane s Cipra.

Še vedno brez političnih dogodkov v Rimu

Pred proslavo 10-letnice objave republiške ustave

Italija se poteguje za to, da bi bil za sedež Skupnega evropskega tržišča določen Milan

(Od našega dopisnika)

RIM, 7. — Predsednik republike je danes na Kvirinalu sprejel člane Visoke oblasti Evropske premogovne in jeklarske skupnosti, jutri pa bo Visoka oblast imela na Montecitoriu «razgovor» s člani skupščine Evropske jeklarske in premogovne skupnosti ter s posebnim svetom sedmih ministrov. Govorilo se bo med drugim tudi o sedežu SET in Evratomu. Podtajnik Folchi je izjavil, da se bo vlada potrudila, da se določi za sedež SET Milan.

Danes je skupščina razpravljala o prevozih. Nekateri govorniki so se zavzemali za ukinitev političnih cen in za uvedbo cen po dejanskih stroških, drugi so pa bili spet drugačnega mnenja, češ da bi cene dejanskih stroškov takoj povzročile povišanje cene premoga in jekla.

V senatu sta Merzagora in Leone, predsednika obeh parlamentarnih domov, priredila na čast članov skupščine Evropske premogovne in jeklarske skupnosti sprejem, ki so se ga udeležili tudi predsednik vlade, številni ministri, senatorji, poslanci in člani diplomatskega zbora.

Poč pokroviteljstvom predsednika republike se je na pobudo predsedništva vlade, senata in poslanske zbornice ustanovil odbor za proslavo desetletnice ustave. Predsednik odbora je Enrico De Nicola, ki je 27. decembra 1947 objavil ustavo. Člani odbora pa so: Einaudi, Merzagora, Leone, Zoli, predsednik ustavnega sodišča Azzariti, predsednika ustavodajne skupščine Saragat in Terracini, predsednik komisije 75 Ruini ter Gonella. Poseben izvršni odbor pa je bil imenovan za sestavo in izvedbo programa.

Na podlagi začasnih podatkov centralnega statističnega urada se je v času januar-avgust 1957 rodilo 593.643 otrok, kar je za 3883 manj kot lani v istem obdobju. Nanašajoč se na celo leto pa znaša natalileta 17,9 na 1000 prebivalcev nasproti 18,2 v l. 1956. Pačla pa je tudi umrljivost od 10,6 v l. 1956 na 9,4 v l. 1957 na 1000 prebivalcev.

Poljedelski minister Colombo je danes priredil kosilo na čast poljedelskim ministrom Avstrije, Argentine, Indije, Spanije, Jugoslavije, Vietnama, Kanade in Velike Britanije, ki se udeležujejo zasedanja FAO.

A. P.

Za izvajanje posebnega statuta

Začetek razprave o uporabi jezika

Sporazum o terjatvah optantov - Hruščev popušča stalinistom, tako komentirajo v Beogradu govor tajnika KP SZ

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 7. — V prostorih protokola državnega tajništva za zunanje zadeve na Terazijah se je danes začelo delovno zasedanje mešanega jugoslovansko-italijanskega odbora, ki ima nalogo pomagati in svetovati obema vladama o vprašanjih, ki se tičejo izvajanja posebnega statuta v zvezi z narodnimi manjšinami v smislu londonskega sporazuma.

Na včerajšnjem plenarnem sestanku so člani odbora sporazumno določili sledeči dnevni red:

1. vprašanje uporabljanja jezika, 2. vprašanje šolstva, 3. proučevanje pritožb pripadnikov narodnih manjšin v zvezi z izvajanjem statuta.

Na današnjem sestanku, ki se je začel predpoldne in se nadaljeval popoldne, so člani odbora pričeli razpravo o prvi točki dnevnega reda, t. j. o vprašanju uporabljanja jezika

Po vesteh Jugopressa se bo v kratkem končalo delo v zvezi z likvidacijo obveznosti italijanskih denarnih zavodov na ozemlju, ki je bilo z mirovno pogodbo priključeno k Jugoslaviji. Na podlagi jugoslovansko-italijanskega sporazuma od decembra 1954 bo Jugoslavija iz svojih sredstev poravnala terjatve jugoslovanskih državljanov, ki stalno bivajo na njenem ozemlju. Italija se je obvezala izplačati terjatve upnikom, ki so optirali in se naselili v Italiji. Izplačane bodo vse terjatve, ki so jih imeli posamezniki pri bivših italijanskih denarnih zavodih in njih podružnicah na ozemlju, ki je pripadlo Jugoslaviji.

Glede referata prvega tajnika CK KP SZ Nikite Hruščeva na proslavi 40. obletnice oktobrske revolucije v Moskvi, posvečajo v Beogradu posebno pozornost predlogu Hruščeva za sestanek zastopnikov velikih sil na najvišji ravni in ponovno rehabilitaciji Stalina.

V Beogradu pozitivno ocenjujejo predlog za sestanek poglavarjev velikih držav, ker menijo, da bi sestanek lahko prispeval k boljšemu razumevanju in ustvarjanju ugodnega ozračja za rešitev perečih vprašanj, ki ponovno odpirajo perspektive hladne vojne.

Istočasno pa je politične opazovalce v Beogradu presenetilo, da je Hruščev izkoristil proslavo 40. obletnice oktobrske revolucije, da bi dal nov prispevek k rehabilitaciji Stalina. Zaenkrat se še ne moremo sklicevati na uradne komentarje, ker jih ni. Toda dobri poznavalci jugoslovanske zunanje politike menijo, da so netočne trditve Hruščeva, da je pri Stalinu šlo samo za kult osebnosti. V Beogradu menijo, kakor je to poudaril svoj čas maršal Tito v svojem govoru v Pulju, da ne gre samo

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 18,4, najnižja 15,6, zračni tlak 1006,3 pada, veter vzhodnik 3 km na uro, vlaga 72 odst., padavine 0,8 mm, morje skoraj mirno, temperatura morja 17,2.

Tržaški dnevnik

Danes, PETEK, 8. novembra
Bogomir, Mirko
Sonce vzide ob 6.54 in zatone ob 16.43. Dolžina dneva 9.49. Luna vzide ob 17.23 in zatone ob 7.35.
Jutri, SOBOTA, 9. novembra
Teodor, Sebislav

Na sedežu Neodvisne socialistične zveze

Proslava 40. obletnice oktobrske revolucije

Tov. Petronio je v svojem govoru poudaril veliki pomen revolucije za vse človeštvo in uspehe v Sovjetski zvezi

Sinoči je bila na sedežu Neodvisne socialistične zveze proslava 40-letnice oktobrske revolucije, na kateri je govoril tov. Bortolo Petronio. Proslavo je otvoril dr. Jože Dekleva, ki je v nekaj besedah povedal pomen velike revolucije sovjetskih narodov, ki je postavila temelje za izgradnjo nove socialistične družbe. Poudaril je tudi doprinos tržaških naprednih sil za uveljavitev leninskih načel socializma tudi v ostalem svetu.

Tov. Petronio je v svojem govoru podrobno obrazložil celoten zgodovinski potek od začetka ruske revolucije pa do današnjih dni. Potem ko je govoril, kako so ljudske množice pred štiridesetimi leti, in sicer 7. novembra 1917, pod vodstvom leninske boljševiške partije prevzele oblast v tedanjem glavnem mestu Petrogradu, je poudaril veliki odmev zmage socialistične revolucije med ostalimi narodi Evrope in drugih kontinentov.

Medtem ko so evropske konservativne vlade pošiljale svoje vojake, da bi pojačale še nekatera zarišča bele garde, so se ljudske množice v Nemčiji, Madžarski, Franciji, Italiji, Veliki Britaniji in na Balkanu začele upirati. Na Bavarskem in na Madžarskem je tedanja delavska revolucija prišla tako daleč, da je postavila oblast sovjetov. Na žalost pa so bile te sile prešibke, da bi lahko obdržale oblast. Razkol socialističnih strank, ki so ga povzročili socialdemokrati, je omogočil reakcionarnim silam, da so razbile in zadušile vsa revolucionarna žarišča in da so prešle v protiofenzivo z organiziranjem fašizma, ki je privedel Evropo v drugo svetovno vojno. Sovjetska zveza je tedaj ostala osamljena, obkrožena po sovražnih silah, ki so jo blokirale, izvajale proti nji gospodarske sankcije in ovirale razvoj sovjetske oblasti na vsakem koraku. Kljub temu se je duh oktobrske revolucije uveljavil v vsej Sovjetski zvezi. To nam dokazuje njen gospodarski, tehnični in kulturni napredek.

Tov. Petronio je poudaril, da čeprav je bil ta ogromni napredek Sovjetske zveze zaradi stalinske politike začasni zasenčen, obstaja pa vendar dejstvo, da so bili tedanji odkloni sedaj obsojeni, ker predstavljajo veliko oviro nadaljnjemu razvoju sovjetske družbe. To nam dokazuje, je dejal tov. Petronio, da oktobrska revolucija predstavlja najbolj trdno pot, po kateri Sovjetska zveza hodi z vedno večjem zaupanjem. Danes je v teku revizija birokratske in centralistične strukture.

Tov. Petronio je nato govoril o velikih uspehih oktobrske revolucije na gospodarskem, socialnem, kulturnem in znanstvenem področju. V pojasnitev teh uspehov je navedel nekaj podatkov. Samo mestno prebivalstvo se je od leta 1926 do leta 1955 povečalo od 26 milijonov na 87 milijonov; delavci in uradniki so leta 1913 predstavljali 17 odstotkov celotnega prebivalstva, sedaj pa predstavljajo 58,3 odstotka. Pred revolucijo je kmečko prebivalstvo predstavljajo 70 odstotkov celotnega prebivalstva, leta 1955 pa se je zmanjšalo na 41 odstotkov, kar pomeni, da se je kmetijstvo mehaniziralo in je popolnoma spremenilo socialni položaj kmetov. Glede kulturnega in tehničnega napredka pa naj omenimo samo, je dejal tov. Petronio, da je sedaj v Sovjetski zvezi več kot 6 milijonov tehnikov.

V zaključku je tov. Petronio poudaril, da se pravi in dejanski pomen oktobrske revolucije vidi zlasti danes, ko se ne izraža samo v dosežanjem napredku v Sovjetski zvezi ampak tudi v jugoslovanski in kitajski socialistični revoluciji, v notranjem razvoju držav vzhodne Evrope, v osvobodilnemu gibanju kolonialnih narodov Azije in Afrike in v čvrstih položajih, ki so si jih priborile socialistične napredne sile v samih kapitalističnih državah.

—«»—

Skupščina delavcev podjetja Acegat

V okviru priprav na prvi pokrajinski kongres Delavske zbornice CGIL bo danes ob 17. uri v Ul. Zonta skupščina uslužbencev Acegata, ki so vključeni v tej sindikalni organizaciji. Po pregledu dosedanjega dela, borbe in uspehov, bodo izvolili svoje delegate za kongres.

—«»—

Sestanek delavcev podjetja Sbochelli

V soboto ob 18. uri bo v Ul. Zonta 2 sestanek delavcev, ki so bili zaposleni pri podjetju Sbochelli. Razpravljali bodo o svojih zadevah in novem položaju, ki je nastal, ker je tudi to podjetje propadlo.

—«»—

Obvestilo

KMEČKE ZVEZE IN ZVEZE MALIH POSESTNIKOV

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov, obveščata vse kmetovalce iz Sv. Križa, da bo danes 8. t. m. ob 19.30 v prosvetni dvorani «... Sirk» sestanek, na katerem se bo razpravljalo o pokojninah in drugih zadevah, ki zanimajo naše kmetovalce.

Tajništvo
Kmečke zveze in Zveze malih posestnikov

—«»—

Odhod «Toscane» z izseljenci v Avstralijo

V ponedeljek ob 12. uri bo odplula iz Trsta potniška ladja «Toscana», na katero se bo vkrcalo 406 izseljencev za Avstralijo. 204 izseljencev bo iz Avstrije, ostali pa bodo madžarski in drugi begunci. Istega dne bo s pomorske postaje odplula ob 8.30 tudi potniška ladja «Evropa», priplula pa bo ladja «Vulcania».

—«»—

Predavanje USIS

Drevi ob 19. uri bo v kulturnem centru USIS v Ul. Galatti 1 ameriški glasbeni kritik Allen Hughes predaval o modernih ameriških skladateljih. Jutri ob isti uri pa bo predaval v krožku «Felice Veneziano» na Korzu Italia 27 o jazzu in resni glasbi. Predavanji bosta v angleščini.

PRISPEVAJTE ZA DIJASKO MATICO!

Zakonski osnutki za pokojnine gospodinjam

Parlamentarna komisija bo v torek proučila razne zakonske osnutke, ki so jih predložile nekatere skupine poslancev, za dodelitev pokojnine gospodinjam. Napredne italijanske organizacije, seveda predvsem žene, se že več časa borijo, da bi tudi gospodinje uživale primerno priznanje za svoj trud, požrtvovalnost in nesebično delo v okviru svoje družine.

Točnih podatkov ni, toda po najnovejših statistikah je bilo maja 1954 v Italiji 10.472.000 gospodinj, od katerih 4.400.000 od 18. do 40. leta starosti.

Po demokristjanskem predlogu bi s prispevkom 7 lir na teden imele gospodinje s 5 do 10 leti prispevkov približno 67.000 lir invalidnine na leto, za pokojnino pa: s 15 leti prispevkov približno 67.000 lir na leto, z 20 leti 84.000 lir, s 25 leti 102.000 lir, s 30 leti plačevanja prispevkov pa 120.000 lir pokojnine na leto.

Na podlagi predloga komunističnih in socialističnih poslancev naj bi s prispevkom 2400 lir letno po najmanj 10 let plačevanja dobile gospodinje najmanj 1000 lir na mesec pokojnine. Drugi predlogi pa govorijo o ustroju in organizaciji vzajemnih blagajn.

Še nobenih znakov za rešitev spora

Od danes popoldne do ponedeljka stavka v CRDA in Tržaškem arzenalu

Kovinarji so v omenjenih obratih stavkali tudi včeraj - Jutri bo v Ljudskem domu zborovanje kovinarjev FIOM - Puhla opravičila industrijcev

Delavci v obratih CRDA in Tržaškem arzenalu so včeraj zapustili delo dve uri pred zaključkom rednega delovnega urnika; danes pa bodo zapustili delo v Tržaškem arzenalu ob 15.30 v obratih CRDA pa ob 16. uri. V omenjenih obratih se bo delo spet začelo šele v ponedeljek zjutraj. Stavka bo torej trajala od danes popoldne do ponedeljka in se je bodo udeležili tudi delavci iz obratov CRDA ter Tržaškega arzenala, ki so zaposleni na ladjah. Poleg tega pa sindikalni organizaciji vabita tudi uslužbence zunanjih podjetij, naj se priključijo stavki.

V soboto ob 9.30 bo v Ljudskem domu zborovanje delavcev, ki ga organizira Zveza kovinarjev FIOM. Na zborovanju bo govoril tudi tajnik Mednarodne sindikalne zveze kovinarjev Adducci, ki se bo nato tudi osebno razgovarjal s tržaškimi kovinarji o njihovi borbi in zahtevah.

Včeraj je bil sestanek sindikalnih aktivistov Zveze kovinarjev FIOM, ki so razpravljali o predlogih za okrepitev in razširitev sindikalne borbe v prihodnjih dneh. Te predloge bo tajništvo omenjene Zveze predložilo sorodni sindikalni organizaciji. Zveza kovinarjev FIOM meni, da je potrebno poostriti sedanjo sindikalno borbo, da bo dobila večjo težo, tembolj, ker je zadnje stališče Confindustrie prvi znak zaskrbljenosti, ki jo sindikalna borba povzroča med srednjimi in malimi industrijci. Zaradi stavkovnega gibanja in zmanjšanega dotoka denarja, ki temu sledi, trpijo precejšnjo škodo tudi trgovci in lastniki javnih lokalov.

Delodajalci se vedno trmasto vztrajajo na svojem stališču in so pred dnevi celo objavili daljše poročilo, v katerem hočejo pobijati zahteve delavcev v obratih CRDA in Tržaškem arzenalu, češ da niso utemeljene in da jim podjetja niso kos. Poleg tega pa celo trdijo, da je stavka nezakonita in da so zahteve sindikalnih organizacij v nasprotju z določili vsedržavne delovne pogodbe. Delodajalci so bili namreč hočeš nočeš, prisiljeni povedati nekaj v svoje opravičilo, ker delavci raznih strok in vse prebivalstvo izražajo svojo solidarnost s stavkajočimi delavci v obratih CRDA in Tržaškem arzenalu in dobro vedo, da so njihove zahteve po izboljšanju mezd in delovnih pogojev popolnoma utemeljene. Na ta puhla opravičila delodajalcev bodo delavci odgovorili z današnjo stavko, ki bo trajala do ponedeljka; prihodnji teden pa bo sindikalno gibanje prav gotovo še močnejše, če delodajalci ne bodo popustili. Drugega odgovora si delodajalci pač ne morejo pričakovati, ker se prizadeti delavci dobro zavedajo, da imajo pravico do stavkanja in izboljšanja svojih ekonomskih in delovnih pogojev. Sicer pa nihče ne bi več govoril o stavkah, če bi delodajalci pokazali dobro voljo in se s poštenim namenom lotili pogajanj.

—«»—

Otrok si je zlomil desno ključnico

Ivan Čok z Lonjerske ceste se je včeraj popoldne vozil z vespo po Ul. Giulia proti mestnemu središču, a prišel je le do nekega križišča, kjer je prišlo do karambola med njim in 18-letnim Giorgiom Marchijem iz Ul. Vasari, ki je bil za volanom fiata 600. Marchi je namreč prečkal cesto in to je presenetilo Čoka, ki ni mogel preprečiti nezgode, zaradi katere je moral tudi v bolnišnico. K sreči njegove poškodbe niso bile resne in tako je moz lahko po zdravniški pomoči odšel domov, a se bo moral vseeno zdraviti v domači oskrbi 9 do 10 dni.

—«»—

Padca v stanovanju

Pred štirimi ali petimi dnevi je 75 let stara Antonija Čok por. Kjuder z Lonjerske ceste št. 282 nerodno padla po stopnicah stanovanja. Kljub precejšnjim bolečinam na nogi je ženska ostala doma vse do včeraj, ko jo je njena hči Nada por. Čok iz Ul. Marchesetti spremila v bolnišnico. Kjudrovo so pridržali s prognozo okrevanja v 4 ali 5 dneh na opazovalnem oddelku.

Zaradi nerodnega padca v stanovanju je morala v bolnišnico tudi 72-letna Carmen Mascaro vd. Cella iz Ul. Stuparich, a njo so morali zaradi zloma stegnenice desne noge sprejeti na ortopedskem oddelku. Če ne bo komplikacij, bi morala ženska okrevati v 2 ali najkasneje v 3 mesecih.

—«»—

Prometna nezgoda matere in sina

33-letni Franc Stokelj iz Ul. Costalunga je včeraj šofiral svoj trokolesni tovornik po Nabrežju O. Avgusta proti pokritemu trgu na debelo, kamor bi moral peljati zelenjavo, ki jo je pridelala njegova mati, 70-letna Marija Rakar vd. Stokelj. Tudi ženska je bila na vozilu, a naenkrat se je znašla s sinom na tleh, medtem ko je bilo okoli njiju polno zelenjave, ki se je zvrnila na cesto skupno s tovornikom.

Zgodilo se je namreč, da se je v Stokeljevo vozilo zaletel tovornik, ki ga je šofiral Ivan Mikaljevič iz Ul. Baiamonti 59. Očividci nezgode so takoj poklicali na kraj osebje Rdečega križa, še posebno ker so mislili, da je kaka oseba ostala pod prevrnjenim trokolesom. Na srečo pa se to ni zgodilo, a mati in sin sta morala vseeno v bolnišnico, od koder pa so ju po nudeni zdravniški pomoči odslovili s prognozo okrevanja v tednu dni.

—«»—

Nepoštena služkinja

2. t. m. je Elio Stangherlin, stanujoč pri neki družini v Ul. Cassa di Risparmio, prijavil policijskim organom kvesture, da mu je nekdo ukradel iz škatle, ki jo je imel v svoji sobici 40.000 lir. Agenti letečega oddelka so takoj uvedli preiskavo, med katero so izvedeli, da je zaposlena kot družinska pomočnica pri Stangherlinijevem najemniku 20-letna Marija Lauri iz Ul. Gatteri 12. To dekle so policaji že poznali iz prijav sodišču, in sicer, ker je ukradla 22-letnemu šoferju Tulliu Bordatu, s katerim se je vozila v kabini tovornika, 17.000 lir, in drugič, ker se je omadeževala s tatvino zlatega prstana, ko je bila v službi kot družinska pomočnica pri 22-letni Adriani Alessio iz Ul. delle Linfe.

Lauriejevo pa so lahko aretirali šele po treh dneh iskanja, in sicer v Drevoredu XX. septembra. Med zaslišavanjem je dekle priznalo dejanje in se izgovorilo, da je vsoto ukradlo zaradi nujne potrebe po denarju, ker je moralo poravnati neke dolgove. Kljub tem izjavam pa so preiskovalni organi ugotovili, da si je dekle z večjim delom ukradenega denarja kupilo oblek in perila. Vse so ji seveda zaplenili in jo prijavili sodišču. To je sedaj že tretja prijava proti nepoštenemu dekletu, ki je imelo srečo, da ni končalo do razprave v zaporu.

Avstrijski protesti proti zvišanju tarif za promet

Tržaško pristanišče bo oškodovano zaradi podražitve prevoza blaga

Avstrijci bodo morali plačati samo za prevoz premoga 54 milijonov več na leto - Del avstrijskega prometa se utegne preusmeriti na Reko

Iz Rima se je vrnil predsednik tržaške trgovinske zbornice prof. Luzzatto Fegiz, ki je v tržaškem radiu potrdil resno nevarnost, ki jo za tržški promet predstavlja najnovejše zvisanje italijanskih železniških tarif. Avstrijski strokovnjaki so na osnovi prometa 1956. leta izračunali, da predstavlja to povišanje tarif nov izdatek v višini 400 milijonov lir. O tem vprašanju je predsednik zbornice že govoril v sredo na zasedanju italijanske federacije trgovinskih zbornic, kjer so sklenili, da bo o zvišanju tarif razpravljala komisija za promet te zbornice. Danes pa se bo sestal izvršni odbor tržaške trgovinske zbornice, kjer bo predsednik prof. Luzzatto Fegiz poročal o razgovorih, ki jih je imel s predstavniki vlade v Rimu, in kjer bo na dnevnem redu tudi vprašanje železniških tarif.

Poročali smo že o zvišanju tarif za promet avstrijskega in drugega zalednega blaga, katerega prevažajo po italijanskih državnih železnicah proti tržaškemu pristanišču. Razumljivo je, da je to nenadno povišanje tarif naletelo v zalednih državah na ostre proteste, med katerimi so zlasti pomembni protesti avstrijskih gospodarskih krogov.

Avstrijski strokovni gospodarski list «Verkehr» posveča temu vprašanju obširen članek pod vidnim naslovom: «Italijansko zvišanje tarif in avstrijski promet skozi Trst», kjer uvodoma ironično ugotavlja, da vidni plakati povsod oznanjajo, da je Avstrija razpisala 7 odst. posojilo za okrepitev prometa, medtem ko nihče ne govori o italijanskem zvišanju tarifnih postavk, ki bo gospodarsko vpliválo v večji meri kot omenjeno posojilo.

Italijanska železniška uprava je uvedla novo železniško tarifo zato, ker se stalno višajo stroški prevoza, pri čemer je treba upoštevati rastoče potrebe za modernizacijo železniških naprav. Vendar pa je nova tarifa napravljena tako, da bo v prvi vrsti prizadela prav tranzitni promet, proti čemur se Avstrijci upravičeno pritožujejo.

Avstrijski gospodarski list «Verkehr» tako navaja, da je do sedaj veljal prevoz tone železne rude 1067 lir, odslej pa bo 1113 lir in torej 46 lir pri toni več. V letu 1956 so prepeljali skozi tržaško pristanišče 504.565 ton železne rude, kar pomeni, da bo odslej avstrijsko gospodarstvo moralo plačati za prevoz te izredno pomembne surovine približno 23 milijonov lir na leto več, kot so plačali do sedaj. Se pomembnejši je položaj s prevozom premoga raznih vrst, katerega so do sedaj prevažali po tarifi 1211 lir za tono in katerega bodo odslej prevažali po tarifi 1264 lir za tono in se bo torej tarifa povečala za 53 lir. Avstrijsko gospodarstvo bo moralo samo za višje tarife pri prevozu premoga plačati na leto kar 54 milijonov lir več, kot so plačali do sedaj.

Vendar pa to niso edini ukrepi, na osnovi katerih se je znatno zvišala cena prevozov avstrijskega blaga med Trstom in avstrijskim zaledjem.

Avstrijski izvozniki in uvozniki se zlasti razburjajo zaradi nove ureditve «minimalne dolžine prevozov», katero so sedaj določili na 30 km. Minimalna dolžina prevozov predstavlja namreč tisto razdaljo, ki je neugodna za določeno železniško upravo in je treba zanjo plačati posebne višje tarifne postavke, ki se postopno nato nižajo, brž ko se veča dolžina prevoza. Taka minimalna dolžina dosega v Avstriji 6 km, v Nemčiji 5 km, v Jugoslaviji 9 km odnosno 20 če gre za tranzitno blago, v Franciji 7 odnosno 25 km.

Samo Trst je v izrazito neugodnem položaju, kjer znašajo razdalje za prevoz blaga od jugoslovanske državne meje 23 odnosno 27 km in bodo torej avstrijski uvozniki in izvozniki morali plačati za te prevoze po novih železniških tarifah izredno visoke prispevke.

Končno predvideva nova železniška tarifa, da bodo odslej plačali za uporabo vsakega vagona «fiksni prispevek» 2.500 lir. Ta prispevek je do sedaj znašal 500 lir in je že bil predmet ogorčenih protestov avstrijskih izvoznikov. Upoštevati namreč moramo, da je ta prispevek znašal leta 1952 le 100 lir in so ga povišali leta 1953 na 110 lir, 1. marca 1956 so ta prispevek ukinili in vnovič so ga uvedli v septembru 1956. Razumljivo je, da je ta prispevek relativno manj pomemben za prevoze na dolgih progah, medtem ko je zelo občuten za prevoze na kratkih razdaljah, kot so prav razdalje med jugoslovansko mejo in Trstom.

Nove tarifne postavke bodo torej le malo škodile italijanskim pristaniščem: Genovi, Neaplju, Benetkam itd., ki imajo obširno nacionalno zaledje in katerih mednarodno zaledje je močno odvisno, medtem ko pa pomenijo za tržaško pristanišče zelo resen udarec. Avstrijskim izvoznikom se bo namreč odslej bolj izplačalo poslati svoje blago na Reko kot v Trst.

Vse te ugotovitve sicer veljajo prvenstveno za pošiljke, katere gredo tranzitno po jugoslovanskih državnih železnicah in nato jih na zadnjem odseku železniške proge prevzamejo italijanske državne železnice. Vendar pa je treba upoštevati, da gre velika večina avstrijskega tranzitnega prometa s Trstom (in skoraj ves promet CSR, ter Madžarske) prvenstveno po jugoslovanskih državnih železnicah.

Nove italijanske železniške tarife bodo zaradi tega sicer škodovale jugoslovanskim državnim železnicam, ker bodo navajale avstrijske izvoznike, da se bodo v večji meri posluževali proge skozi Trbiž, po drugi plati pa bodo v še večji meri koristile reškemu pristanišču, saj bodo odslej številne pošiljke blaga usmerili proti Reki.

V tej zvezi so zanimive vesti o ponovni ustanovitvi neposredne železniške tarife Avstrija - Trst - prekomorje, katero so ukinili, zaradi mahinacij italijanske železniške uprave v zvezi z italijansko - avstrijskimi razgovori o tržaškem pristanišču. Takrat je šlo za izrazito politično vprašanje in je italijanska vlada obljubila Avstrijcem določene ugodnosti, ki pa so kršile mednarodni sporazum o direktni tarifni postavki Avstrija-Trst-prekomorje. Rezultat teh mahinacij je bila ukinitev sporazuma in tarifna vojna med jugoslovansko in italijansko železniško upravo, ki pa se je končala z vrsto zvišanj tarif z italijanske strani.

Nove višje železniške tarife italijanske železniške uprave so tržaško pristanišče nedvomno postavile v neugoden položaj, vendar sedaj še ni mogoče dokončno reči, kakšne ukrepe bodo povzele zaledne države. Avstrijci so že zelo odločno izrazili svojo nejevoljo in je tako že zelo ostro protestirala avstrijska zvezna trgovinska zbornica. Bolj zapleteno pa je stališče Jugoslavije, kjer se križajo interesi reškega pristanišča (ki lahko z novimi italijanskimi tarifami samo pridobi) in interesi državnih železnic, ki bodo lahko izgubile del avstrijskega in drugega tranzitnega prometa.

Še o odloku številka 173 vladnega komisariata

Zakon iz leta 1939 o «tujih» imenih je v nasprotju z ustavo in memorandumom

Zakon je tipičen izraz raznarodovalnega duha, ki je hotel zbrisati Slovence s tega področja

Včeraj smo objavili pomembno izjavo Slovenske gospodarske kulturne zveze, ki je ostro protestirala proti ponovnemu uvajanju starega fašističnega zakona glede osebnih imen. Razprava izvršnega odbora SGKZ je bila zelo obširna in so med njo razni predstavniki ugotovili, da datira stari fašistični zakon iz leta 1928, ko je fašizem bil nekako na višku in ko so preurečili celotno italijansko zakonodajo. Takratni zakon je prepovedal dajanje imen, ki bi «žalila nacionalni čut».

Ta zakon je bil le v nekaterih podrobnostih izpremenjen leta 1939, ko so s kraljevim dekretom od 9. 7. 1939 št. 1238 na novo uredili civilni stalež. Vladni generalni komisar je sedaj ukinil ukaz bivše ZVU in ponovno uveljavil člen 72 zgoraj omenjenega fašističnega zakona, ki določa:

«Prepovedano je dati otroku osebno ime, kot ga nosi živeči oče, brat ali sestra; ime enako priimku; ime — in v primeru, da starši niso znani tudi priimek — ki je smešno, sramotno, nasprotno javni uredbi, splošni morali, nacionalnemu ali verskemu čustvovanju; ime ki označuje kraj odnosno geografska imena na sploh in če gre za otroka italijanskega državljanstva tudi tuja imena».

Tretji odstavek istega zakonskega člena pa določa:

«Če nekdo namerava dati otroku ime, ki je v nasprotju s prepovedmi, določenimi v prvem odstavku, ga oficial matičnega urada opozori na prepoved in če ta vztraja pri svoji nameri, oficial sam določi otroku ime».

Zgornja zakonska določila so zelo jasna in določajo, da se ne smejo dajati več otrokom «tuja», to je neitalijanska imena in v primeru, da starši vztrajajo, jim bo odslej uradnik lahko kar sam izbral kakršno koli ime.

To pa še ni vse. Uveljavljen je ponovno tudi člen 166 istega zakona, ki določa:

«Uradno se popravijo, upoštevajoč po možnosti željo zainteresiranih strank za izbiro imena, rojstni listi, ki so bili napravljeni po uveljavitvi tega dekreta:

1. kadar so bila v nasprotju s členom 72 dana imena enaka priimkom; imena — in za otroke, katerih starši niso znani, tudi priimek — ki so smešna, sramotna ali ki žalijo javno uredbo, splošno moralo, nacionalno in versko čustvo in ki so imena krajev.

Zadnji odstavek istega člena pa določa:

«Prav tako bodo uradno popravili, na osnovi prejšnjega odstavka, rojstne liste še vedno živečih oseb, čeprav so bili napravljeni pred stopom v veljavo tega dekreta, kadar vsebujejo imena — in za otroke, katerih starši niso znani tudi priimke — ki so smešna ali sramotna, ki žalijo javno uredbo, splošno moralo in nacionalno in versko čustvo».

Iz teh členov je razvidno, da lahko oblasti od sedaj pričnо uradno izpreminjati vsa neitalijanska imena, ki na osnovi omenjenega zakona «žalijo nacionalni čut». Zakon tudi določa, da lahko izpreminjajo tudi vsa tista neitalijanska imena, ki so jih dali starši pred njegovo veljavo, kar «bistri» uradniki lahko kaj z lahkoto razlagajo, da lahko nasilno izpremeni tudi vsa tista neitalijanska imena ki so jih slovenski starši dali svojim otrokom po drugi svetovni vojni.

Upravičeno se izprašujemo, zakaj je vladni generalni komisar prav sedaj obnovil veljavnost tega zakona, ki ima tako očitno fašistični značaj. Znano je sicer, da tega zakona v ostalih italijanskih področjih ne uporabljajo, vendar pa ne vidimo drugačne potrebe, da se zakon na našem ozemlju obnovi, kot to da ga ponovno nameravajo uvajati v življenju.

Zakon iz leta 1928 in leta 1939 je naravnost tipičen odraz tistega raznarodovalnega duha, ki je hotel izbrisati Slovence s tega področja in je zato v ostrem nasprotju z načeli, zapisanimi v ustanovni listini Združenih narodov, v italijanski ustavi in v londonskem sporazumu.

Iz teh razlogov in poleg tega tudi zato, ker se danes pričenja z imeni, jutri pa se lahko ponovi slično ravnanje s priimki, je Slovenska gospodarsko kulturna zveza na svojem zasedanju tudi sklenila, da vsa stvar ne bo ostala samo pri izjavi, temveč je treba začeti širšo akcijo, ki bo zajela tudi druge sorodne kulturne ter politične organizacije.

—«»—

«Sputnika II» niso slišali

Tržaški astronomski zavod je včeraj neuspešno cel dan skušal ujeti znake iz drugega sovjetskega «sputnika». Imeli so tudi le malo upanja, da bi lahko znake sprejeli, ker so valovni dolžini, na katerih oddaja satelit, zelo motili oddajniki poste in oddajniki radioamaterjev. Pričakujejo, da bodo imeli več sreče danes ko bo sputnik preletel Trst okrog 7,40 in okrog 14.15.

Iz sodnih dvoran

Razprava proti razpečevalcem ponarejenih ameriških dolarjev

Odsotni pa so bili vsi obtoženci in skoraj vse priče in so morali razpravo odložiti - Neuspela priziva

Osem obtožencev bi se moralo včeraj zagovarjati pred kazenskim sodiščem, in sicer zaradi obtožbe razpečevanja ponarejenih papirnatih dolarjev, katere so spravili v promet med 1951. in 1952. letom. Vsega skupaj je bilo v prometu 4.400 dolarjev, ki seveda niso imeli nobene vrednosti. Te obtožbe so bili obtoženi 29-letni Francesco Ciarnelli iz Turina, 51-letni Giovanni Brencich iz Tržiča, 27-letni Giuseppe Matera iz Turina, 32-letni Francesco Gulli iz Savone, 43-letni Luigi Brusaferri iz Albisole pri Savoni, 36-letni Gustave Goriouz, znan tudi pod imenom «le petit Fernand» iz Marseilla in končno 32-letni Fernando Basso, katerega so imenovali «Nando il ragioniere».

Trije od teh, in sicer Ciarnelli, Brencich in Matera bi se morali nadalje zagovarjati tudi zaradi prevare, ker so v Tržiču februarja meseca 1955. leta zamenjali 360 ponarejenih dolarjev za 100.000 lir. Toda tu so padli v past in s tem dali možnost policiji, da je uvedla preiskavo, ki je bila tudi uspešno zaključena.

Včeraj pa, ko se je začela razprava, je bila zatožna klop popolnoma prazna: nihče od obtožencev se ni prijavil sodišču in zanimivo je, da so bili prisotni od 10 prič le tri in sicer samo policijski funkcionarji. O ostalih ni bilo ne duha ne sluha in niti nobenega opravičila za odsotnost.

Proti odsotnim pričam je sodišče po tožilčevem predlogu primerno ukrenilo ter je vsakega kaznovalo s 5.000 lirami globe in odredilo, da jih pripeljejo na prihodnjo razpravo, ki bo 7. decembra letos, s policijskim spremstvom.

Preds.: Fabrio, tož.: Scarpa, zapisn.: Rachelli.

Pred istim sodiščem so obravnavali tudi priziv, ki sta ga proti obsodbi vložila 43-letni Giuseppe Vlacci iz Drevoreda XX. septembra in 50-letni Guerrino Rovis iz Ul. Fabio Severo. Ta dva sta hotela znatno znižanje kazni, toda v njihovo smolo je priziv vložil tudi tožilec, ki je zahteval ravno obratno.

Vlacci in Rovis sta se morala maja letos zagovarjati pred pretorjem pod obtožbo, da sta zakrivila prometno nesrečo, zaradi katere so morali Giuseppu Rovinlju odrezati nogo. Vlacci je tik pred nesrečo šofiral avtobus na progi Benetke - Trst in se je vračal proti cilju, ko je na Miramarskem drevoredu prehitel pred njim vozeči avto, pri čemer je zašel preko središča ceste. Prav v istem trenutku je privozil z nasprotne strani in se čržal le malo od središča ceste Rovis z vespo, na kateri je sedel tudi Rovini. Posledica trčenja je bila, da sta morala tako Rovis kot Rovini v bolnišnico.

Prometna policija je ugotovila, da sta oba kriva za nesrečo in tako ju je sodnik tudi obsodil: Vlaccija na tri mesece zapora in 30.000 lir globe, Rovisa pa na 40.000 lir globe. Kazen je bila za oba pogojna brez vpisa v kazenski list. Vlaccija pa je obsodil tudi na plačilo moralne in materialne škode tako Rovini kakor tudi Rovisu ter določil predujem za prvega v višini 500.000, za drugega pa 200.000 lir. Vlacci bi moral nadalje plačati tudi stroške Rovisovega odvetnika, ker se je prijavil kot zasebna stranka.

S prizivom pa moža nista dosegla ničesar: sodišče je obema potrdilo prvotno kazen, zaradi česar ju je obsodilo na plačilo povečanih sodnih stroškov in Vlaccija še posebej na plačilo 45.000 lir odvetniku, ki je zastopal Rovisove interese.

Preds. — Fabrio, tož. — Maltese, zapisn. — Rachelli, obramba — odv. Columba in P.P. Poillucci za Vlaccija in Padovani kot branilec in odvetnik zas. stranke za Rovisa.

* * *

15. avgusta 1955. leta je 24-letni Gianfranco Marinatto iz Vidma med vožnjo z avtom po Ul. Osoppo v Huminu podrl na tla 5 let starega Enza Rossija, ki je v nočnih urah podlegel za posledicami hudih poškodb. Marinatta, ki je bil obtožen nenamernega umora, češ da je prehitro vozil po mestnih cestah, pa ga je sodišče v Tolmezzu januarja letos oprostilo obtožbe zaradi pomanjkanja dokazov.

Proti razsodbi sta vložila priziv Marinatto in tudi tožilec in ta je sedaj dosegel, da so tržaški sodniki spremenili prvotno razsodbo in obtoženca obsodili na 2 meseca in 20 dni zaporne kazni.

Preds. — Miele, tož. — Castellano, zapisn. — Cilla, obramba — odv. Sartoretti iz Vidma.

SNG v TRSTU

V soboto, 9. t. m. ob 20.30 v Avditoriju v Trstu

KRSTNA PREDSTAVA

Prihodnjo nedeljo

Drama v treh dejanjih
Spisal
prof. JOSIP TAVČAR
Režiser JOŽE BABIČ
Scenograf JOŽE CESAR
Asistent režije
HUMBERT KALC

Osebe: Srečko Dolinar, učitelj - Rado Nakrst; Katja, njegova žena - Leli Nakrstova; Ludvik, njun sin - Miha Balon; Marija, šivilja, njuna hči - Bogdana Bratuževa; Marta, šolarka, njuna hči - Neda Mijot; Valentin, Katjin brat, delavec - Jožko Lukeš; Franc Vejjak, Marijin zaročenec, uradnik - Stane Starešinič.

V nedeljo 10. t. m. ob 16. in ob 20. uri v Avditoriju v Trstu

PONOVITEV

Prihodnjo nedeljo

Za vse predstave veljajo gledališki kuponi!

Za nedeljsko večerno predstavo veljajo izkaznice «Z».

Prodaja vstopnic v Trž. knjigarni, Trst, Ul. sv. Frančiška 20, tel. 37333 ter eno uro pred pričetkom predstav v Ul. Roma 15-II., tel. 31119.

GLEDALIŠČA

VERDI

Medtem ko se pri gledališki blagajni nadaljuje razdeljevanje izkaznic za abonmaja «A» in «B», se prične danes razdeljevanje izkaznic na abonmaja «C» in «D».

TEATRO NUOVO

Drevi ob 21. uri «Nadvojvoda» (Tragedija v Mayerlingu). G. A. Borgeseja. Režija F. Enriquez. Abonma «I». Cene 600 lir, 400 lir in na galeriji 250 lir. Naročanje in nabava vstopnic pri gledališki blagajni tel. 24-183 in v Galeriji Protti.

LJUDSKA PROSVETA

PROSVETNO DRUŠTVO PROSEK-KONTOVEL

Pod okriljem našega društva bomo pričeli v drugi polovici novembra s poukom raznih instrumentov in solopetje. Vabimo vse tiste, ki bi se hoteli vpisati za tak pouk, naj pridejo na sestanek, ki bo v nedeljo 10. novembra v naših društvenih prostorih ob 11. uri. Prosimo, da pridejo šolarji v spremstvu staršev.

* * *

Izvršni odbor Slovenske prosvetne zveze v Trstu bo imel sejo danes 8. novembra t. l. ob 18.30 na sedežu.

* * *

Mladina prosvetnega društva Lonjer-Katinara uprizori v soboto 9. t. m. ob 20.30 v Ljudskem domu v Trebčah Pecija Petrovića veselo vaško trodejanko «Plohar». Vljudno vabimo na številno udeležbo.

—«»—

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 7. novembra t. l. so se v Trstu rodili 4 otroci, umrlo je 8 oseb, porok pa je bilo 13.

POROČILI SO SE: pek Francesco Cernjava in gospodinja Vittoria Furlan, mehanik Cirillo Dell'Acqua in šivilja Novella Devella, pomorščak Antonio De Vita in gospodinja Vesna Belamaric, tesar Federico Mancini in gospodinja Silvia Cernivec, pek Rossano Martucci in prodajalka Rosalia Slama, inženir Ugo Prinzi in gospodinja Irene D'Orio, prodajalec Sergio Jaklič in prodajalka Fatma Di Giuseppe, delavec Aldo Mazzoli in gospodinja Roma Nodari, delavec Giusto Sandrin in šivilja Ofelia Bonazza, šofer Galliano Marsich in gospodinja Vida Franza, čevljar Massimo Kert in gospodinja Antonia Premri, trgovec Antonio Giovanni Nobile in gospodinja Silvana Panarella, ladijski konstruktor Sergio Giorni in uradnica Fiorella Gattesco.

UMRLI SO: 49-letni Vittorio Baccotti, 53-letna Ana Rak por. Rajevič, 76-letni Giovanni Fifaco, 54-letna Irma Rossi por. Savron, 83-letna Carla Presetnik vd. Velicogna, 64-letni Giovanni Stumbi, 78-letni Giovanni Gottardis, 76-letna Antonia Boni vd. Collini.

—«»—

NOČNA SLUŽBA LEKARN v novembru

Benussi, Ul. Cavana 11; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Picciola, Ul. Oriani 2; Pizzul-Cignola, Korzo 14; Ravasini, Trg Libertà 6; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Vernari, Trg Valmaura 10.

RADIO

PETEK, 8. novembra

Jugoslovanski pokojninski sistem

Hkrati z osnutkom novega zakona o javnih nameščencih, o katerem smo že poročali, je zvezni izvršni svet sprejel tudi novi zakonski osnutek o pokojninah.

Glavna osnovna značilnost novega zakona o pokojninskem zavarovanju je, da je plača osnovni element pri določanju pokojninske osnove, za razliko od sedanjega sistema, kjer se je plača upoštevala samo kot korektiv pri določanju pokojnine. Pokojninska osnova bo po novih predpisih odmerjena ne po strokovnih kvalifikacijah in delovnem stažu, temveč po povprečni plači zadnja 3 leta pred upokojitvijo. Pri polnem delovnem stažu (za moške 35 let službe, za ženske 30 let) bo upokojenec prejel stoodstotno pokojninsko osnovo. Pri manjši delovni dobi pa sorazmerno službenemu stažu, to je nepolno pokojnino. Pokojninska osnova (pokojnina) se bo določala na ta način, da se bo vsak upokojenec razporedil po svoji povprečni plači v enega izmed 20 zavarovalnih razredov. Za vsak zavarovalni razred bo določen odstotek plače za izračunanje pokojninske osnove. Tako bo na primer pokojninska osnova kvalificiranega delavca s povprečno plačo 17.000 dinarjev mesečno 69 odst. od plače oziroma 11.730 dinarjev.

Zaradi proslave 40-letnice oktobrske revolucije je to pot odpadla običajna četrtkova «ženska stran», za kar se pred našimi čitatelji opraščamo.

Tolika bo njegova pokojnina po 35 letih službe.

Vpliv plače pri določanju pokojninske osnove pa bo v določeni meri omejen, ker bo za vsako kategorijo delovnega mesta določen višinski zavarovalni razred in povprečna zavarovalna plača. Na ta način se bo preprečilo, da bi posamezniki, ki imajo zaradi trenutnih razmer in posebnih pogojev nekaterih podjetij visoke plače, dobili nesorazmerno visoke pokojnine. Poleg tega se bo na ta način izenačil položaj zavarovancev, ki so zaposleni v javni službi, s položajem zavarovancev zaposlenih v gospodarstvu. Zakonski osnutek namreč predvideva, da se zavarovanec ne more razporediti v višji zavarovalni razred kot pa je povprečni zavarovalni razred za kategorije delavcev, oziroma nameščencev, ki opravljajo posle, za katere se zahteva višja kvalifikacija. Tako se bo na primer polkvalificiranemu delavcu, ne glede na plačo, ki jo je prejemal zadnja 3 leta, določila povprečna pokojninska osnova kvalificiranega delavca, čeprav bi po povprečni plači imel pravico na večjo pokojninsko osnovo.

Druga značilnost bodočega pokojninskega zakona je, da bodo upokojenci prejemali polovico pokojnine in polno plačo, če bodo še nadalje ostali v službi. Takim upokojencem se bo pokojninska osnova za vsako leto službe po upokojitvi povečala za 5 odst. Tako bodo ti upokojenci po 9 letih službe po upokojitvi praktično imeli pravico na pokojnino, ki bo enaka njihovi povprečni plači. Upokojenci, ki se bodo zaposlili z nepolnim delovnim dnevnim časom, bodo poleg honorarja prejemali polno pokojnino. Ti predpisi bodo veljali ne le za bodoče upokojence, temveč tudi za tiste, ki so že upokojeni, kar pomeni, da se bo pri določanju nove pokojnine starim upokojencem upoštevalo, kdaj so bili upokojeni. Če so bili upokojeni po več kot 35 letih službe, se jim bo za vsako leto po 35. letu pokojninska osnova povečala za 5 odst.

Zakon predvideva tudi druge olajšave za upokojence. Za osebe, ki opravljajo zelo težko ali pa za zdravje škodljivo delo, zakon predvideva krajši delovni staž za dosego pravice do polne pokojnine. Upokojencem, udeležencem španske meščanske vojne in narodnoosvobodilne vojne, ki nimajo pravice za polno pokojnino, ker nimajo 35 let (odnosno 30 let za ženske) pokojninskega staža, bo pokojnina povečana za 100 odst. oziroma največ do polne pokojninske osnove, če so stopili v vrste narodnoosvobodilne vojske 1941. leta, za 80 odst. (1942), za 60 odst. (1943), za 30 odst. (1944) oziroma za 10 odst., če so stopili v vrste narodnoosvobodilne vojske leta 1945. Nadalje se bo v pokojninski staž v določenih pogojih računal tudi čas, ki so ga posamezniki pred vojno uporabili za opravljanje raznih samostojnih profesij (umetniki, književniki, novinarji, advokati, javni notarji, zdravniki, apotekarji, inženirji, kolporterji, nosači in dr.).

Zakonski osnutek predvideva nadalje ugodnejše pogoje za dosego pravice do družinske pokojnine. Tako bodo po novih predpisih imele v določenih pogojih pravico do pokojnine tudi vdove, ki že niso 45 let stare. Za razliko od dosedanjih predpisov, ne bodo vdove, ki so nesposobne za delo, izgubile pokojnine, če se ponovno poroče. Vdove, ki so z novo poroko izgubile pravico do pokojnine po prvem možu, bodo ponovno dobile to pravico, če po možu iz drugega zakona ne bodo imele pokojnine. Staroupokojenci se po novem zakonu popolnoma izenačijo z upokojenci po novih predpisih. S stopanjem v veljavo novega zakona (verjetno 1. januarja 1958) bodo vsem staroupokojencem določili nove pokojnine. Nove pokojnine pa ne smejo v nobenem primeru biti manjše od dosedanjih. Prav tako bodo staroupokojenci obdržali vse druge pravice, ki so jih imeli po sedaj veljavnih predpisih.

Novi zakon o pokojninah bo uredil tudi vprašanje priznanja za pokojnino ilegalnega delovanja, izgubljenega časa med okupacijo, v stavkah, časa, ki so ga invalidi uporabili za ponovno usposabljanje za delo in podobno. Zakonski osnutek predvideva tudi ugodnejše pogoje za dosego pravice do nepolne pokojnine.

BOŽO BOŽIC

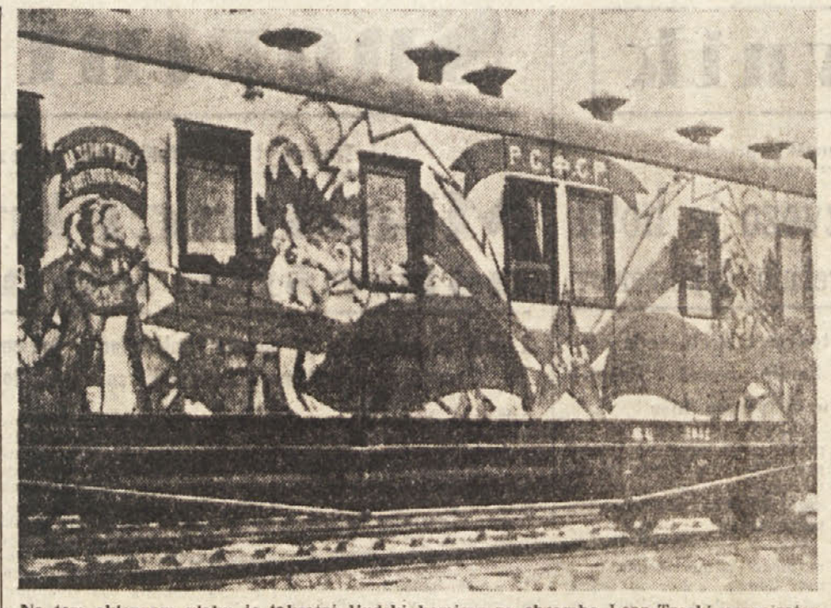

Na tem oklepnem vlaku je takratni ljudski komisar za obrambo, Leon Trocki, organizator Rdeče armade, prevozil 37-krat ogromno fronto za časa državljanske vojne

V «KARTOTEKI» MOŽGANOV DR. VOGTA V NEUSTADTU

V anatomskem izrazoslovju «univerzalnih genijev» ni

Med številnimi drugimi vsebuje zanimiva kolekcija tudi možgane angleškega državnika Crebbsa, ki je popolnoma obvladal 56 jezikov

Schwarzwald je poznan zaradi svojih starih obrtniških delavnic ur-kukavic. Mesto Neustadt v Schwarzwaldu pa postaja znano zaradi «svojega» profesorja Oskarja Vogta. Kdo je ta in zakaj je tako važen?

Dr. Vogt je star 85 let in se vse svoje življenje, vse od dni, ko je komaj diplomiral na medicinski fakulteti posveča edinstvenemu znanstvenemu delu — proučevanju možganov. Pri tem mu pomaga njegova žena Cecilija, ki je prav tako zdravnica.

V številnih prostorih njegovega instituta so v velikanskih omarah razvrščeni objekti njegovega studija — človeški možgani. Tu so možgani inteligentnih ali celo genialnih ljudi, kot tudi možgani umskih revežev ali celo norcev. Vsake možgane dr. Vogt razreže na tenke liste in proučuje njihovo anatomijo, da bi dobil odnos med anatomskimi značilnostmi možganov in intelektualno sposobnostjo ljudi, ki so te možgane nekoč uporabljali.

Dr. Vogt se ne zadovolji z globalnim proučevanjem možganov, pač pa jih razreže na tenke niti, da bi jih mogel mikroskopsko proučevati. Nato izdela nekakšne karte možganov in jih izpopolnjuje z neštetimi statističnimi podatki, ki jih je zbral v dolgi praksi. Za dr. Vogta je značilno, da se ne veže na nobeno teorijo, ki so se pojavile v zvezi z razpredelitvijo značilnosti človeških možganov v odnosu na umsko sposobnost, ki da je povezana s tem ali onim delom možganske sive materije. Dr. Vogtu je na tem, da izbere čimveč možganov, da bi tako «kondenziral podatke in teorije» o tistem delu človeškega organizma, ki je sicer gibalo vse znanosti, ki pa je do sedaj sorazmerno zelo malo poznan. Dr. Vogt razreže možgane na 16 tisoč delcev in vsak listič postavi med dva kosa stekla in ta preparat gre nato v «arhiv». Vse to pa se sproti registrira. Njegov institut torej ni institut zakotnega zdravnika, ki bi se s tem dilettantsko izživljal, zato ga tudi tuji inštituti pogosto prosijo za nasvete in pojasnila v zvezi s to znanostjo.

Raziskovanje «sive materije» ni tako enostavno, kajti pravijo, da se možgani ločijo od možganov bolj kot človek od človeka. Zato ima dr. Vogt zelo piečo odmerjen čas. Kljub temu mu je uspelo formulirati nekaj osnovnih tez, med katerimi je na primer ta, da povečana dejavnost možganov znatno vpliva na podaljšanje življenja. Možgani dejansko vodijo ves organizem. Srce bi ne utripalo, če bi ne bilo «ukaza» od možganov. Človek bi brez pomoči možganov niti ne dihal. Življenje, ljubezen, hranjenje, delo in počitek — vse to vodijo možgani. Možgani ne prenehajo nikoli s svojim delovanjem. Čim intenzivneje delajo, tem bolj krepijo tudi tako imenovane vegetativne funkcije organizma, katere prav tako vodijo možgani. Zato je povsem zgrešeno mnenje, da sodobno življenje, ki sili človeške možgane k vedno intenzivnejšemu delu, škoduje človeku. Tako vsaj pravi dr. Vogt, ki postavlja celo hipotezo, da je človeštvo na pragu nove faze razvoja, ki ni nastala pod vplivom drugih organov, pač pa izključno pod vplivom intenzivnejšega dela možganov.

Dr. Vogt je prepričan, da se bo človeško življenje v najkrajši dobi podaljšalo in da se bo sedanja povprečna življenjska doba 65 let znatno približala povprečju 100 let. Temu bo pripomogla vprav intenzivnejša dejavnost možganov. In izredna vitalnost samega dr. Vogta, ki ima že 85 let, se zdi kot bi to teorijo potrjevala.

Dr. Vogt pa ni edini tega mnenja. Največji znanstveniki ZDA prav tako potrjujejo to tezo in statistični podatki dokazujejo, da je večina tistih ljudi, ki so doživeli sto let, živela intenzivno intelektualno življenje, zato menijo, da je intenzivno intelektualno življenje bolj zdravo od mirnega «zaspanega» življenja. Dr. Vogt pripada tisti znanstveni struji, ki smatra, da so za delovanje možganov zelo važni posamezni njegovi deli. To teorijo napadajo številni znanstveniki, ki smatrajo, da funkcionirajo možgani kot organska celota. Pristaši «teorije lokacije» podčrtavajo svoje mnenje s primeri, ki so se mogli opaziti pri ljudeh, ki so zaradi operativnih posegov ostali brez enega dela možganov. Drugi navajajo obratne primere, kjer omrtvičenje ali odstranitev posameznih centrov v možganih ni privedla do večjih sprememb, ker so ostali deli možganov prevzeli funkcijo tudi tistih delov, ki so bili odstranjeni.

Tajnosti možganov še zdaleč niso odkrite. Verjetno vsebuje vsaka hipoteza ali teorija nekaj resnice. Toda «teorija lokacije» in teorija «globalne funkcije» se med seboj ne moreta pobijati. Lokacije verjetno obstajajo, niso pa dokončne. Če del možganov odstranimo, morejo drugi prevzeti njihovo funkcijo. Zdi se tudi da so posamezne možganske funkcije hkrati lokalizirane v različnih delih možganov in zato je teza o zamenjavi funkcij razumljiva in možna.

V Vogtovi «kartoteki» so možgani mnogih velikih mož. Na njih je proučeval odnos med možgansko kapaciteto in strukturo organizmov, katerim so možgani pripadali. Dr. Vogt je prišel do zaključka, da ni genij nič drugega kot neke vrste usmeritev duhovnega življenja v eno smer, to pomeni, da «veličina» ne more biti nič drugega kot razvijanje in usmerjanje možganske kapacitete le v eno smer.

«Univerzalni genij» je nesmisel. Človeški možgani so sestavljeni iz okoli 15 milijard celic, katerih vsaka vrši svojo funkcijo. Toda možgani, ki so sestavljeni iz milijard celic, se vendarle v glavnem «specializirajo» za eno «skupno nalogo».

Eden izmed najbolj dragocenih primerov Vogtove kolekcije so možgani angleškega ministrskega svetnika za zunanje zadeve Crebbsa, ki je umrl 1930. leta in ki je perfektno obvladal 56 jezikov in se je mogel sporazumeti še v nadaljnjih 44 jezikih, kar pomeni, da je več ali manj znal kar 100 jezikov. Tudi ti možgani kažejo tipične znake izredne razvitosti, vendar so bili kot možgani vseh izredno talentiranih ljudi — le «enosmerno» orientirani.

Beograd - pristanišče ki bo vezalo pet morij

Beograd ima zemljepisni položaj, ki je kot nalašč za središče izredno velikega področja zelo bogatih poljedelskih področij. In to ne v ozkem, domačem, pač pa že v mednarodnem merilu. Gre namreč tu za velik del Šumadije, severovzhodne Jugoslavije, južni del Madžarske in del Romunije. To prednost ima Beograd tudi zaradi tega, ker se ob njem stikata dve veliki plovni reki, dočim priteka v Donavo malo južneje še Morava. Ker vemo, da je rečna plovba, čeprav nekoliko dražja od morske, cenejša od suhozemne vožnje (vlak in tovorni avtomobil), zadobiva Beograd kot prometno središče ob teh pogojih še večji pomen. Toda ne gre le za Savo in Donavo ter Moravo, ampak za mnogo širšo mrežo, ki je trenutno sicer šele v daljnem načrtu, ki pa vendarle ni tako daleč, da ne bi terjala že sedaj ustreznih podrobnejših načrtov in tudi začetka njihovega uresničevanja.

Ze sam pogled na karto nam pokaže važno mesto, ki ga ima Beograd na prometni rečni magistrali skozi Evropo. Glavni dve reki, ki sestavljata to rečno prometno magistralo, sta na severozapadu reka Ren, na jugovzhodu pa Donava. Ti dve reki bosta, kot kaže slika (povezava Donave z Renom v obliki pik), povezani s prekopom med Regensburgom in Bitsburgom, ki ga že grade. S tem bo uresničena boljša zveza med Severnim in Crnim morjem. Poznejše bodo to magistralo povezali tudi z Odro in Labo, kar pomeni z Baltskim morjem. To se pravi, da bo v tem primeru Beograd povezan s tremi morji: Crnim, Severnim in Baltskim morjem.

V načrtu pa so tudi seveda poznejša dela za povezavo Donave po Moravi in Vardarju z Egejskim morjem. Po Savi pa bi se Donava prav tako v poznejši dobi s kanalom od Siska do Reke mogla povezati z Jadranom. In tedaj bi postal Beograd pristanišče petih morij. In Beograd bi postal križišče mnogo večjega obsega in pomena kot ga ima danes, ker bi povezoval vrsto industrijskih dežel severozahodne Evrope z vrsto pretežno agrarnih dežel jugovzhoda.

Te možnosti v Beogradu trezno proučujejo in se ustrezno nanje tudi pripravljajo. Na desni obali Donave bodo zgradili novo blagovno pristanišče, ki bo imelo 4650 m operativne obale in štiri bazene. Prvi bazen bo obsegal prosto luko, drugi je namenjen velikim hladilnim napravam, ostala dva pa bosta služila nakladanju in razkladanju blaga. Predvidevajo, da bi se z močno mehanizacijo mogel v tem pristanišču razvijati promet dveh milijonov ton blaga na leto.

Prva etapa gradnje se je že začela in se bo končala okoli leta 1961. V tem času morajo izkopati in nasuti velike količine zemlje in peska ob desni obali Donave, da bi na njih mogli zgraditi pristanišče in nekaj velikih skladišč. Doslej zapuščeni del obale v bližini Beograda bo že v petih letih spremenil svojo zunanjost. Ko bodo ta dela končana, bodo začeli z gradnjo velikanskega skladišča s površino 30.000 m2 in pokritega trga z zmogljivostjo 1100 vagonov. Na drugi strani pristanišča pa je v načrtu gradnja mlina z letno zmogljivostjo 56.000 ton. Poleg njega pa še silos, ki bo prav tako imel velikansko kapaciteto.

Ti načrti se bodo v začetku izvajali predvsem v odnosu na potrebe Beograda, toda ker je Beograd kot rečno pristanišče na Donavi imel vedno tudi širši pomen, bo prav gotovo z novimi objekti ta svoj pomen znatno razširil in postal eno najvažnejših križišč v mreži evropskega rečnega prometa.

POMENEK O JEZIKU

Iznesti predlagati

NI PRAVILNO:

Jernej je iznesel predlog, da se... In potem so iznesli se vprasanje... Iznenesli so prav vse napake, za katere so vedeli. Kaj vse so ljudje potem iznesli! Racun za knjižno polico iznese 20.000 lir.

PRAVILNO JE:

Jernej je predlagal, da se... In potem so načeli (sprožili) se vprašanje... Nasteli (navedli, odkrili, omenili) so prav vse napake... Kaj vse so potem ljudje govorili (zagnali, si izmislili)! Račun za knjižno polico je 20.000 lir.

I z n a š a s e n. pr. pohištvo iz sobe, smeti iz veže i. pod. Povsod am pa, kjer se napačno rabi, je treba poiskati druge primerne besede.

* * *

Visok velik

NI PRAVILNO:

Satelit ima visoko brzino. Za tisto delo bo prejel visoko nagrado. Knjigo so tiskali v visoki nakladi. Tisto zivilo je visoko vredno. Včeraj pa smo imeli pri nas visok obisk. Na visokem morju se je seznanil s tisto družbo.

PRAVILNO JE:

Satelit ima veliko (ogromno, silno...) brzino. Za tisto delo bo prejel lepo (veliko, bogato...) nagrado. Knjige so tiskali v veliki (ogromni, precejšnji) nakladi. Včeraj pa smo imeli pri nas odličen (imeniten) obisk. Na širokem (odprtem) morju...

* * *

Kratice in pika

Pri nekaterih splošno rabljenih kraticah ne pišemo v slovenščini pike. To so kratice za denar, mere, utezi, kemične formule in tiste, ki jih pišemo z veliko začetnico. N. pr.: m (meter), km (kilometer), l (liter), hl (hektoliter), g (gram in ne gr), kg (kilogram), dkg (dekagram), L (lira), CRDA, ACEGAT, CLN, SNG, SGZ (Slovensko gospodarsko zdruzenje), OZN, INA, ENAL, H_2O (voda), S (žveplo) itd.

Jutri nova premiera

Druga letošnja premiera koprskega gledališča in krstna predstava drame Vasje Ocvirka «Mati na pogorišču»

Oživljene reminiscence partizanskih let

Izid Ocvirkove kampanje na precej grbastem literarnem terenu je tokrat očiten remi. Gledališče Slovenskega Primorja je v četrtem letu svojega dvomljivega obstoja predstavilo v režiji gosta Ferda Delaka četrto «koprsko» gledališko delo svojega «hišnega avtorja» Vasje Ocvirka. To je drama iz vojnih časov, eden od partizanskih dramskih tekstov z naslovom «Mati na pogorišču». Neodločen rezultat, ki naj bi ga nakazovala omenjena izvedba, je po mojem mnenju živ primer določene ustvarjalne stagnacije, ki pa seveda ni edinstven in je nasploh razumljiv. «Mati na pogorišču» je drama matere Mete Peklajeve, ki je v zadnji vojni na «domači fronti» izgubila vseh petero otrok. Čas jih je potisnil v dva nasprotujoča si tabora in jih v nekem smislu — če lahko docela verjamemo tej možnosti! — dehumaniziral.

Razlastil jih je namreč etično, ne le politično: Stefan in Pavel sta partizana, Tinč je legist, Gusta je postala vaška cipa, Katka, pohabljeno dekle s harmoniko, pa z materjo lovi ravnotežje na ozki brvi sestrske in materinske ljubezni do bratov in otrok. Siže Ocvirkove drame je v dramaturškem smislu dovolj sprejemljiv, dasi so okolnosti, v katerih po nekem ciničnem redosledju pobijejo bratje drug drugega, precej nenavadne. Manj sprejemljiv pa je etični pluskvamperfekt: to namreč, da lahko nazorsko nasprotje povsem preplavi zdravo in normalno ljubezen med brati in sestrami. In če se mimo tega vprašamo, do kolikšne mere je sploh lahko v teh mladih ljudeh (v mislih imam predvsem najmlajšega, belogardista Tinčat!) oformljena določena ideja, ki je lahko sprostila najnižje instinkte in privedla do bratomora in če si potem skušamo zapotoviti mnenje, da je cela ta reč malce pretirana, je zaključek lahko približno tak: neprepričljiv etični paradoks. Tragedija (pa tudi tragični konflikti) se vse od starih Grkov razraščajo iz človeških vrednot. Od znotraj navzven in ne narobe. Zdi se namreč, da pride vsaka kultura v zenit, ko ima za seboj potovico svoje zemeljske poti. Pad je vselej hitrejši od vzpona. Toda: kaj ni to krivulja tragedije? Lahko smo tudi prepričani v pravilnost estetskega načela, da je treba dati človekovemu razvoju, njegovim etičnim kvalitetam več časa in več prikupnosti kakor njegovemu propadanju. Vse drugo je v Ocvirkovem odrskem delu dobro, še zlasti pa osrednji lik matere Peklajke. Imenitna dramska podoba tragične matere, ki je (nekje tudi po lastni krivdi, če smo iskreni!) izgubila vseh petero otrok in se šele zdaj ovede, šele potem spozna materinsko tragiko, tisto vsečloveško in vendar enkratno. To je — recimo — «soda matere, ki je vse svoje življenje nihala na robu ljubezni do otrok in je prav zaradi te globoke in nikdar prav zaznavne ljubezni ubila lastnega sina, da bi maščevala smrt vseh ostalih sinov in hčera. Etično torej povsem sprejemljiv lik.

Dramaturško, v smislu kompozicije, pa se je tudi tokrat Ocvirk zapredel v precej komplicirano in torej tudi tvegano tehniko zdaj že stare in znane «nadrealistične» gradnje z retrospektivnimi akcijami in vezalnimi interpunkcijami matere Mete Peklaj. Tak — če ga že imenujemo — «vezalni» tekst, ki ga je docela osvojila radijska slušna igra, v odrski tvorbi razvrednoti enega od treh klasičnih dramskih elementov, in to je Čas. Nujen rezultat se hitro pokaže: ekspozicija se razleze in osrednji spopad, to je njegova intenziteta je razdrobljena na situacijske konflikte, ki so pa spet predramatični, premočni, da bi lahko uspešno pripravili zaključek. Za avtorja velja torej še enkrat domneva, ki smo jo bili že ob času zapisali: realistični dramski teksti s preprosto, a tem odličnejšo tehniko komponiranja. Škoda je namreč za izvrsten dialog, ki se izgubi v mozaiku drobnih tehničnih domislekov. Taki antagonizmi: dober, sočen in realističen dialog v razmeroma oprijemljivem tekstu in nadrealistična tehnika moderne drame — taki antagonizmi so zaenkrat resnično preveč tvegani. Torej: nesporen napredek v dialogu, stagnacija v gradnji. Rezultat: remi!

Kot gost je Ocvirkovo novo dramo režiral Ferdo Delak iz Ljubljane. V okviru možnosti: studiozna mizanscena in kup ekspresionističnih domislekov od luči do vizuelnih memoarizmov. Treba pa je reči, da so njegove osebe resnično oživljene in zavestno napolnjujejo prostor, ki jim je dan. To pa je tudi vse, kar lahko režiser stori. Še posebej pa velja opozoriti na imeniten lik matere Mete, ki kakor kariatida podpira temelje celotne odrske dejavnosti. Tudi scenska zasnova je temeljila na slogovni platformi Ocvirkovega teksta. Napravil jo je Franc Jurjec: na nagnjeni osnovni ploskvi (simbolizem?) realistične scenske skupine z nakazanim vertikalnim okvirjem. Prevladoval je občutek, da je odrski izrez za spoznanje prezasičen.

Bežna ocena odrske igre velja za premiero. Dominantna figura v tekstu in po intenziteti igre je bila mati Mete Peklaj, ki jo je zgledno predstavila Ancka Gregurevič. Zadržana, a vendar navznoter napeta do anemoglosti. Dolgi monologi brez pretiranega patosa, v dialogih klena in prostorna. Drug, prav tako v karakterju dodelan lik je bil oni vaškega očanca Tomaža Krapša, ki ga je kreiral Marjan Lombar. Potem kvintet otrok: možati in prepričljivi Stefan (Jože Pristov), pohabljena Katka s preprosto somernostjo (Anka Cipoj), mladostni, malce konvencionalno romantični Pavel (Janez Klasinc), sploh preostro poantirana (za vaško oné) Gusta (Breda Urbič) in narahlo groteskni, vsekakor pa patetični legist Tinč (Laci Cigoj). Velja omeniti še dober nastop župnika Ksaverja (Ernest Zega). Nastopili so še: Romana Lemut, Karlo Mursel, Tiberij Lemut, Jože Zupan in Igor Pelan. Gledališki list, ki smo ga ob premieri dobili v roke, prinaša na prvi strani peticijo kolektiva Gledališča Slovenskega Primorja «našim obiskovalcem», v nadaljevanju pa še zapis Oskarja Venturinija pod naslovom «Kocka je padla». Pisec meni, da je vse te prvič malo prepozno in drugič brez pravega ognja, nekako konformistično. Gledališče je pač ukinjeno ali — kakor smo nekje brali, bolj vljudno rečeno — «reorganizirano».

MILAN LINDIC

II. mednarodna razstava fotografije na Reki

REKA, novembra — Skoraj bi lahko trdili, da Reka že nekako slovi po raznih razstavah, ki jih prirejajo od časa do časa na področju likovne umetnosti. V teh dneh si lahko na Reki ogledamo kar tri razstave: v novih prostorih galerije likovne umetnosti na Dolcu je odprta razstava sedanje grafike, v prostorih Delavske univerze pa se nahaja razstava umetniških reprodukcij francoskih impresionistov. Ker mi ni dopuščal čas, da bi si ogledal vse tri razstave, sem šel na razstavo, ki jo je organiziral fotoklub Reka, in ki se nahaja v galerijskih prostorih blizu radijske postaje. Ta II. mednarodna razstava fotografije bo odprta vse do 15. novembra ter je že v prvih dneh opaziti med občinstvom precejšnje zanimanje. Predvsem v zadnjih letih je opaziti napredek fotografije tudi z umetniškega vidika, morda je pri fotoamaterju teže uresničiti fantazijo, ki jo ima v mislih, kot pa pri likovnem umetniku, ki nam upodobi to misel na platno.

Na reški razstavi opazimo najprej fotografije fotokluba Beograd z raznimi tematikami: kompozicije *Moderni barelief*, *V carstvu razvedrila*, *Nadelja*, *Asfalteri*, *Businessman* in *Roke civilizacije*. Takoj po slikah beograjskega kluba sledijo fotografije, ki jih je poslal Circolo fotografico bolognese iz Bologne. Od teh fotoamaterjev-umetnikov se najbolj odlikujeta Gianni Bartoli in Gualtiero Rossi. Nato sledijo slike Soproni-kluba iz Budimpešte. Od razstavljenih del je po mojem najboljša *Mistična noč* Ferenca Czika.

Iz Moskve nastopa za klub VOKS tudi nekaj fotoamaterjev. Od teh Mark Gankina s sliko *Srečanje po 15 letih*, ki je bila tudi nagrajena z bronasto plaketo.

Sledi Arbeitskreis Muenchen Foto Amateure. Tu je omeniti *Improvizacijo* Roberta Maylaenderja in *Fasado* Hermana Surgerja. Od kluba Fotografische Gesellschaft Schwabach nastopajo Georg Schmidt s sliko *V žarkih svetlosti* in Werner Mueller s *Poletno impresijo*.

Od domačih jugoslovanskih fotoamaterjev nastopajo poleg fotokluba iz Beograda, še zagrebški fotoklub. Od Zagrebčanov so najboljši Tiša Dabac, ki razstavlja dva uspela portreta (od teh je eden prejel tudi bronasto plaketo), Milan Pavič z značilnimi kompozicijami, *Golobnjakom* ter *Plodno zemljo*; Zlatko Surjak prispeva sliko s temo *Ladjedelništvo*. Vilko Zuber razstavlja uspelo fotografijo, ki zajema *Moč vode*.

Od fotoamaterjev iz reškega fotokluba, ki razstavljajo na tej razstavi, mislim da napravi na obiskovalca razstave še najbolj močan vtis Pero Kramažič s svojo *Studijo akta*. Izven konkurence pa je še omeniti tri razstavljena dela člana žirije Abdona Smokvine, čigar fotografije nosijo naslove *Ritem I*, *Ritem II* in *Ritem III*.

M. BAN

MODNI POMENKI

VOLNA IN KRZNO značilnosti jesenske mode

Volna in krzno nosita v letošnji jesenski modi levji delež. Samo poglejmo si izložbe in modne revije. Povsod bomo videle le volnene izdelke, krznene klobuke in torbice ali pa kar krznene plašče. Najbolj so v modi volnene obleke. Ko jih gledamo, se spomnimo volnenih oblek, ki so jih nosile še naše matere in ki so, kot jajec jajcu podobne sedanjim. Enake barve, enaka ohlapna linija. Sprememba je morda le v volnenih tkaninah, ki so danes mnogo lepše in bolj praktične. Če je bilo vračanje na staro modo kdajkoli koristno, potem je v tem primeru prav gotovo. Pletene volnene obleke, ki so danes v prodaji, so primerne za vse priložnosti. Lahko nam služijo doma, za službo, za popoldanske sprehode in celo za večer. Vedno so lepe in okusne, predvsem pa so vedno praktične. Seveda moramo paziti, da si kupimo obleko iz dobre volne, ki se z nošnjo ne bo raztegnila ali pa skrčila. Po navadi so take obleke celo podložene, da ohranijo linijo; če pa niso, morajo biti izdelane iz dobre volne. Ker se volna oprime telesa, moramo gledati, da nam obleka ne bo pretesna. Pretesna in premajhna volnena obleka ne kvari samo postave, temveč se tudi samo kvari in manj traja. Vitke ženske si lahko privoščijo volnene obleke, tkane ali pletene v poljubnih vzorcih, debelejše pa naj le gledajo, da bo tkanina gladka, sicer se bodo zdele še debelejše.

Kot smo že omenili, je zopet v modi krzno. In ne toliko krzneni plašči, kot krzneni ovratniki in klobuki. Zanimivo je, da se tudi tukaj vračamo v preteklost. Naše matere so nosile prav takšne ovratnike na plaščih, kot so sedaj v modi — velike in bogate, da se glava kar skrije v njih. Dolgo vrsto let teh ovratnikov nismo videle, sedaj pa so jih polne izložbe in modne revije. V modo je prišlo tako tudi krzno z dolgo dlako, kot koža lisic, opusum, skunk itd. Iz teh in podobnih krzen izdelujejo tudi ženske klobuke, ki so letošnjo jesen še prav posebno v modi. Največ je klobukov iz leopardove kože ali pa iz kože imenovane «perzijaner». Ti klobuki se nosijo podnevi, a so primerni tudi za večerne prireditve. Bolj kot krzneni plašči so letos v modi plašči iz blaga, podloženi s krznom. Tu lahko porabimo tudi star krznen plašč, da ima le nizko dlako. V modi je seveda tudi belo krzno, ki je pa povečini zelo drago.

Mogla bi biti iz leta 1930, pa je letošnji najnovejši model

Tudi sicer bo pri izbiri krzna igrala za nas brez dvoma važno vlogo njegova cena. Če je krzno dobro, je po navadi tudi zelo drago. Cenejša je samo lisičja ali volčja koža. Opusum je zelo drag, še dražja sta leopard in tiger.

Naj še omenimo, da je od navedenih krzen leopardova koža najbolj trpežna, sledi ji opusum, medtem ko lisičjo kožo lahko dobro uporabimo samo kakih 8 let.

Takšna je letošnja jesenska moda — mrtve in temne barve, volna in krzno. Tista, ki bo znala vse to pravilno vskladiti s svojo zunanjostjo, bo brez dvoma privlačna in elegantna.

—ca

Goriško-beneški dnevnik

Pred volitvami notranje komisije v CRDA

RAVNATELJSTVU JE LETOS USPELO: sodelovala bo tudi fašistična CISNAL

Vsakemu je ob tem dejanju jasno, da skuša ravnateljstvo razbiti enotnost, ki se je v ladjedelnici že močno uveljavila

Ker se bližajo volitve notranje komisije v tržiški ladjedelnici, je popolnoma razumljivo, da se je zanimanje delavcev zanje v zadnjem času izredno povečalo. Nemalo pa so bili presenečeni, da se letos ne bodo potegovale za zaupanje volivcev - kovinarjev samo tri, ampak štiri sindikalne organizacije. Poleg FIOM - CGIL bodo na volitvah sodelovale še UIL, CISL in fašistični sindikat CISNAL.

Lani je ravnateljstvo CRDA zahtevalo, da mora tudi CISNAL sodelovati pri volitvah notranje komisije. Ker pa so bile sindikalne organizacije enotne v tem, da se kaj takega ne dovoli, ni pomagala niti grožnja ravnateljstva, da volitev ne bo priznala, če ne bo sodelovala tudi CISNL, sindikati so dosegli, da CISNL ni nastopila.

Letos je ravnateljstvo ponovilo zahtevo. Za razliko od lanskega leta pa se sindikalne organizacije, kakor je sporočila organizacija kovinarjev FIOM, letos niso sporazumele o tem vprašanju kot lani. Zaradi tega je pripravljalni odbor za izvolitev notranje komisije sprejel kandidatno listo CISNAL.

Že površnemu opazovalcu ne more ostati prikrito dejstvo, da je ravnateljstvo s svojim predlogom skušalo ustvariti pogoje, v katerih bo laže izvajalo svojo politiko razbijanja delavske solidarnosti, ki mu zadnje čase ni šla v klas zaradi vedno večje enotnosti v delovanju sindikalnih organizacij. Predvsem bo skušalo razbiti enotnost notranje komisijo kot najvišje predstavniškega delavskega telesa v ladjedelnici. To bi se mu posrečilo, če bo dobila CISNAL v notranji komisiji predstavnika, ki se bo v skladu s fašističnimi načeli kaj rad odpovedoval borbi za sindikalne in gmotne pravice v podjetju in pristal na pogoje ravnateljstva. Toda zadnja beseda še ni bila spregovorjena. Volitve notranje komisije naj pokažejo, da za fašistični sindikat v CRDA v Tržiču ni prostora in da delavski razred vedno bolj teži k sodelovanju in enotnosti, ker je prepričan, da bo uspešno izvojeval svoje zahteve po mezdnih poviških.

—«»—

SEJA OBČINSKEGA SVETA

Odobren proračun za leto 1956

S 24 glasovi proti 6 vzdržanim so občinski svetovalci v Gorici odobrili obračun za leto 1956. Čitanju poročila je sledila diskusija, katere so se udeleževali predvsem opozicijski svetovalci, ki so kritizirali posamezne ukrepe občinske uprave. Tako je socialdemokratski svetovalec prof. Zucalli izrazil nezadovoljstvo zaradi prevelikega trošenja občinskega denarja za stvari, ki niso potrebne. Omenil je 700.000 lir, ki so jih potrošili za umetne ognje, kar je po njegovem mnenju odločno v nasprotju s skromnimi možnostmi pasivne občinske uprave. Zahteval je nov način ugotavljanja davčne osnove za plačevanje družinskega davka in predlagal čim večje varčevanje. Svetovalec prof. Zucalli je že v diskusiji o proračunu za leto 1957 ostro napadel občinsko finančno politiko in zahteval, da se z varčevanjem prilagodi omejenim občinskim dohodkom.

Svetovalec Battello (KPI) je rekel, da se iz obračunskega poročila vidi, da je občinska uprava strmela po uravnovešenju obračuna. Po njegovem mnenju ni dobra taka politika, ki stremi, da se uravnovešenje doseže za vsako ceno. Predvsem je zahteval, naj se potroši več denarja za socialno skrbstvo. Delovanje odbora je bilo v tem pogledu v nasprotju z ugotovitvami v proračunskem poročilu, kjer je bilo izrecno rečeno, da je treba zaradi ugotovljenih potreb povečati izdatke v tem smislu. Svetovalec Battello je tudi rekel, da županstvo ne sme šteditи pri revnih slojih. Predvsem pa je obžaloval, da ni iz poročila razvidno, kolikšen je doprinos obmejnega prometa.

S tem v zvezi je kritiziral poročilo odbora, ki pravi, da se je zaradi prodaje mesa izven mesnic znižal dohodek pri potrošniškem davku. S tem je odbor hotel reči, da ima obmejni promet samo negativne posledice, namesto da bi zaradi objektivnosti ugotovil velik prispevek tega prometa v korist prebivalstva, in sicer v gospodarskem kakor tudi v psihološkem pogledu. Omenil je tudi špekulacije pri nakupu gradbenih zemljišč, kar je priznal tudi župan, ki je rekel, da bo treba čimprej pripraviti mestni regolacijski načrt, da se prepreči ta pojav.

—«»—

«Azijska« v Gorici pojenja?

Po včerajšnjih podatkih, ki smo jih prejeli pri pokrajinskem zdravniku, je upati, da je epidemija «azijske» nekoliko polegla in da število na novo obolelih upada. Včeraj so v Gorici zabeležili le 26 novih obolenj za gripo, Tržiču 18, Krminu 26 in v Moši 13.

—«»—

V prvi polovici oktobra 496 meničnih protestov

V prvi polovici meseca oktobra so v naši pokrajini zabeležili 496 meničnih protestov, ki jih je goriška trgovinska zbornica zbrala v posebni publikaciji.

V posameznih občinah je število meničnih protestov sledeče: Krmin 26, Doberdob 3. Dolenje 2, Farra 4, Fogliano 2, Gorica 217, Gradiška 35, Gradež 31, Tržič 115, Moša 2, Romans 8, Ronke 10, Zagraj 10, Škocjan 14, Št. Lovrenc 1, San Pier 3, Sovodnje 1, Staranean 5, Turjak 5, Villesse 2.

—«»—

17. novembra koncert pevskega zbora Dol-Poljane

Prihodnjo nedeljo 17. novembra popoldne bo v prosvetni dvorani v Doberdobu nastopil moški zbor prosvetnega društva «Kras», ki ga sestavljajo pevci z Dola in Poljan. Pevski zbor, ki je v svojem dosedanjem delovanju dosegel pod vodstvom pevovodkinje Pauline Komel že lepe uspehe, se bo tokrat predstavil kraški publiki z vrsto narodnih in umetnih slovenskih pesmi.

Včeraj na goriški preturi

V Sovjetsko zvezo je hotel potovati brez potrebnih dokumentov

Radovan Tomšič je bil tokrat tožitelj, toda njegove obtožbe je pretor kmalu ovrgel - Prepiri med najemniki in lastnikom hiše

Med številnimi italijanskimi begunci, ki si skušajo v sosedni državi najti zaposlitev, pa jih kmalu vrnejo, ker so brez potrebnih dokumentov ter se morajo zaradi svojega ilegalnega prehoda meje zagovarjati celo pred sodniki, je bil včeraj na vrsti 40-letni Bruno Zedala iz Sardinije.

Zedala se je iz Sardinije odpravil najprej v Milan, kjer je ostal tri dni, nato pa v Krmin, kamor je prispel 25. oktobra. Pozanimal se je za bližnjico do državne meje in jo pri Ceglem ubral v Jugoslavijo brez kakršnegakoli dokumenta. Tu so ga seveda že drugega dne vrnili obmejnim organom pri Rdeči hiši, ki so ga kot vse druge podobne begunce spravili na varno.

Včeraj je Zedala na preturi trdil, da je hotel zaradi svojega političnega prepričanja dospeti po možnosti brez dokumentov do Sovjetske zveze in si je kot najkrajšo pot izbral bližnjo državo, skozi katero je upal nemoteno doseči zaželen cilj. Ko mu je pretor ugovarjal, da jo je iz domovine pobrisal, ker je napravil že nekaj kazenskih prestopkov, je Zedala to vneto zanikal in nato znova dokazoval svoje politično prepričanje.

Pretor dr. Fabiani seveda ni mogel mimo zakona in je tudi Zedala, kakor že poprej ostale podobne kršitelje zakona kaznoval na 2 meseca zapora, 10.670 lir globe in povračilo sodnih stroškov.

* * *

Hišnih prepirov ne manjka v našem mestu, posebno pa ne v tistih stanovanjskih stavbah, kjer plačujejo najemniki že vedno stare najemnine. V stavbi št. 13 v Drevoredu G. D'Annunzia so se vsi najemniki dobro razumeli do letošnjega januarja, ko je eden izmed njih knjižničar Raffaele Ippolito postal lastnik stavbe, ki je bila prej v rokah odvetnika Luzzatta. Zdi se, da so postali predvsem otroci novega lastnika dokaj domišljavi in med strankami in lastnikom hiše je prišlo do številnih prepirov.

Končno je Raffaele Ippolito prijavil policiji agenta policije 36-letnega Pasquala Poteno, ki stanuje v stavbi že več let z obtožbo, da je žalil ponos in čast njegovega komaj 16-letnega sina Maurizia, ki obiskuje srednjo tehnično šolo v Gorici. Nekega dne v avgustu naj bi namreč prišel k Ippolitovim neznani policijski agent, ki je mladega Maurizia pričel nadlegovati z raznimi vprašanji in ga celo zasmehovati češ, da ni sposoben za študij in da se vrti v izredno slabi družbi. Ippolitovi so bili prepričani, da je bil Potena tisti, ki je poslal agenta k sinu, zato so njega tudi tožili.

Toda že na policiji in potem na preturi se je izkazalo, da je imel agent De Luca, ki se je razgovarjal z Mauriziom pooblastilo goriške preture in da pri zadevi Potena sploh ni imel ničesar opraviti. Ta je celo prikazal drugo stran medalje, po kateri naj bi Maurizio nadlegoval njegovega 3-letnega sinčka.

Potena je bil včeraj oproščen, Ippolitovi pa bodo morali poravnati sodne stroške.

* * *

Čeprav je bil doslej Radovan Tomšič iz Gorice na preturi vedno kot obtoženec smo ga včeraj zagledali v vlogi tožitelja. Tožil je nič manj kakor štiri osebe, in sicer Luciana Carlija iz Ul. Marconi 3, Stefanijo Pečar s Tržaške ceste 1, Renza Tavagnacca iz Brazzana in Francesca Brizza iz Ul. Maniacco 8, da so ga v noči med prvim in drugim septembrom napadli na goriškem gradu in ga pretepli. Tomšič je že na policiji trdil, da je bil na sprehodu v bližini lokala «Lanterna d'oro», ko so se mu približali omenjeni mladeniči in dekle ter ga nenadoma pričeli tepsti s pestmi po obrazu, tako da se je preplašen umaknil tako blizu gradskega obzidja, da je izgubil ravnotežje in padel v globino enega in pol metra.

Vsi obtoženci pa so drugače prikazali ves dogodek, ki se je odvijal na gradu. Tomšič naj bi bil kot običajno zopet vinjen in potem, ko je nadlegoval nekatere ljudi, ki omenjenim niso bili znani, po lastni krivdi padel čez obzidje in si prizadejal poškodbe, zaradi katerih je obležal več dni v bolnišnici.

Pretor dr. Fabiani je nato oprostil vse obtožence, ker niso storili kazenskega dejanja.

Natečaj za naše neposredne obdelovalce

2,600.000 lir določenih za zboljšanje kmetijstva

Pravico do natečaja imajo kmetje, ki imajo v ravnini največ 8, v Brdih in na Krasu pa največ 10 ha

Pokrajinska uprava v Gorici je skupno s pokrajinskim poljedelskim nadzornistvom razpisala natečaj, katerega se lahko udeležijo vsi neposredni obdelovalci, ki imajo v ravnini več kot 8 ha, v Brdih in na Krasu pa več kot 10 ha zemlje. Natečaj je bil razpisan z namenom, da se zboljšajo hlevi, gnojišča in podobno. Nagrade natečaja za leto 1957-1958 so sledeče: prva nagrada 100 tisoč lir, dve nagradi po 80.000 lir, 4 po 60.000, 10 po 50.000, 15 po 40.000, 20 po 30.000 in 30 po 20.000 lir. Skupna vsota, ki je namenjena za nagrade, znaša 2.600.000 lir.

Prošnje naj zainteresirani kmetovalci pošljejo pokrajinski upravi na Korzu ali pokrajinskemu poljedelskemu nadzornistvu najkasneje do 30. novembra letos. Omenjene izboljšave pa morajo dokončati najkasneje do 30. novembra prihodnjega leta. Pri obeh omenjenih ustanovah prizadeti dobijo tudi vse potrebne navodila.

—«»—

V Sočo in Vipavo spustili 16.000 ribic

Pokrajinska uprava je prejšnjo soboto v skladu s prizadevanji, da se pomnoži število rib v naših rekah, spustila v Sočo in Vipavo 16.000 malih ribic, ki jih je kupila pri ribogojenci v Presci.

Ribice so spustili v vodo ob sodelovanju športnih ribičev in agentov krajevnega inšpektorata za gozdove. V skladu z načrti bodo v kratkem zaredili v Soči večje število postrvi.

—«»—

Neznani tatovi v baru «Ai giardini»

Včeraj zjutraj ob 7.30 je lastnik bara «Ai giardini» v Ul. Petrarca Felice Munafò obvestil goriško policijo, da so neznani lopovi preteklo noč vdrli v njegov lokal in iz nekega predala v točilnem banku odnesli srebrno zapestnico in zlato uro v skupni vrednosti 11.000 lir. Kako, da tatovi niso uspeli ukrasti kakšne druge vrednosti ali denarja, o tem ni ničesar znanega, verjetno so prehitro zaslišali korake prihajajočih oseb in so jo zato raje pravočasno popihali.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna D'Udine v Ul. Rabatta 18, tel. 21-24.

Podatki o obmejnem prometu na našem področju

Število potnikov s propustnico v oktobru nekoliko upadlo

V oktobru mesecu je prešlo državno mejo pri Rdeči hiši s potnim listom 3030 italijanskih državljanov in 2242 tujcev; v istem obdobju so obmejni organi zabeležili prehod 2499 avtomobilov in 1799 tovornih avtomobilov, ki so pripeljali v državo ali odpeljali iz nje skupno 181.098 stotov blaga.

Na vseh blokih, kjer je dovoljen prehod s propustnico je v oktobru potovalo v Jugoslavijo in se iz nje vrnilo skupno 23.942 italijanskih državljanov, v Italijo pa je prišlo in iz nje odšlo skupno 53.752 jugoslovanskih državljanov. S posebnimi propustnicami je prišlo v Italijo 268 jugoslovanskih državljanov, v Jugoslavijo pa odšlo 319 italijanskih državljanov; izredno propustnico je koristilo 5 italijanskih državaljanov in 13 jugoslovanskih državljanov. Prehodnih potovanj na Goriškem je bilo v oktobru 800, teh se je poslužilo 797 jugoslovanskih državljanov in 8 italijanskih državljanov.

—«»—

Roko si je zlomila

Včeraj dopoldne so klicali avto Zelenega križa v Ul. Cocevia 40, kjer se je ponesrečila 82-letna Maria Volpe. Stara gospa je čistila okna v spalnici, nenadoma pa ji je stolica zdrsnila izpod nog in padla je na tla ter si pri tem zlomila levo roko. V bolnišnici Brigata Pavia so ji dali roko v mavec ter bo tako ležala še 30 dni.

Športni dnevnik

Trening tekma italijanskih reprezentantov

Mladinci Interja osmešili kandidate

2 gola za kandidate je dosegel Schiaffino v prvem polčasu, enega pa Prini v drugem polčasu - Zadovoljili so samo Montuori in vratarja

MILANO, 7. — V današnji trening tekmi za italijansko nogometno reprezentanco, so kandidati premagali mladinsko moštvo Interja z rezultatom 3:0 (2:0). Trening tekma se je odvijala v dežju in na razmočenem terenu. Vodil jo je dr. Foni, ki je nekaj minut prej prispel z letalom iz Londona.

V prvem polčasu so kandidati nastopili v naslednji postavi:

Bugatti; Corradi, Cervato; Chiappella, Ferrario, Segato; Boniperti, Schiaffino, Bean, Montuori, Gratton.

Sarti je branil vrata mladincev.

Kandidati so v tem delu igrali, slabo brez vsake povezanosti, brez odločnosti in prodornosti v napadu in nezanesljivo v obrambi. Mladinci Interja so zaradi tega lahko pogosto ogrožali Bugattijeva vrata in večkrat osmešili kandidate z izvrstnimi driblingi. Vratar madincev Sarti je moral resneje posredovati šele v 10' in drugič v 15' igre. V 24' so kandidati končno le prišli do gola z akcijo, ki se je začela pri Segatu, nadaljevala pri Grattonu in zaključila s Schiaffinom, ki je pretresel mrežo s preciznim strelom. 2' kasneje je Bean pogodil drog, v 27' pa je zopet Schiaffino zaključil z golom akcijo, pri kateri je sodeloval ves napad. Do konca polčasa so kandidati zaigrali nekoliko boljše in večkrat ogrožali Sartija.

V drugem polčasu so kandidati nastopili z naslednjim moštvom:

Sarti; Corradi, Vincenzi; David, Bernardin, Segato, Ghiggia, Montuori, Firmani, Schiaffino, Prini. Bugatti je prešel k mladincem.

Kandidati so izvedli prvi napad in v 4' je Bugatti s krasno parado ubranil oster Firmanijev strel iz neposredne bližine. Pod Schiaffinovim vodstvom je sedaj igral napad bolj povezano in prodorno, dokler ni v 17' Prini izkoristil napako obrambe in sam pred Bugattijem brez težav dosegel tretji gol. Po tem golu je igra izgubila vso živahnost in Foni jo je neštetokrat prekinil z dajanjem nasvetov in korigiranjem napak. Končno je v 27' trening zaključil in poslal igralce v oblačilnice.

Trening ni pokazal nič novega, oz. nič takega, kar ne bi bilo že znano. Kandidati so igrali brez volje. Od posameznikov je nedvomno v najboljši formi Montuori. Schiaffino je briljanten režiser toda z omejeno kondicijo, Ferrario je močan v gnečah in v obrambi, ne znajde pa se na sredini igrišča. Firmani je izredno počasen, Bugatti, Sarti, Bean so zadovoljili, itd. Od igralcev, ki so vstopili v formacijo v drugem polčasu, sta najbolj ugajala Bernardin in Prini, prvi z dobrim postavljanjem in pravočasnimi intervencijami, drugi pa s prizadevnostjo.

Dr. Foni je — kot že rečeno — igro pogosto prekinjal in tudi drugače dajal izraza svojemu nezadovoljstvu. Glede na to, da se je pravkar vrnil iz Londona, kjer je gledal igro bodočih nasprotnikov italijanske reprezentance, se temu ni čuditi.

Dež in toplo vreme

V sredo in v četrtek so na goriškem letališču izmerili, da je padlo 39,2 milimetra dežja; samo pri včerajšnjem popoldanskem nalivu pa osem milimetrov. Dež je padal v obliki plohe, kakršnih smo navajeni bolj spomladi in poleti kot jeseni. Tudi grmelo je. Na letališču so zabeležili najvišjo temperaturo 17,4 stopinje, najnižjo pa 14 stopinj. Vlažno in južno vreme ne dopusča, da bi prišlo do večjih temperaturnih skokov.

Čeprav nas prihod dežja ni presenetil se vendarle nadejamo, da se bo vreme kmalu spreobrnilo na boljše. Majhna burja lahko v nekaj urah ohladi ozračje in nam prinese sončno vreme. Doslej zime še nismo okusili. Nekateri vremenoslovci so napovedali prvi pojav zime ze za konec oktobra, toda prav takrat smo imeli sončno vreme, ki je bilo toplejše kot sredi poletja.

—«»—

Nesreča delavca

Ko si je včeraj opoldne 18-letni Giovanni Moreto iz Zdravščine grel kosilo v podjetju SIL na Tržaški cesti, so se vrata peči nenadoma zaprla in ga pri tem močno udarila v obraz. Njegovo zdravstveno stanje je precej resno in sinoči je bil v bolnišnici Brigata Pavia še vedna na opazovanju.

—«»—

— KINO —

CORSO. 16. in 20.30: «Vojna in mir», A. Hepburn, M. Ferrer, vistavision in v barvah.

VERDI. 17.00: «Babica Sabella», Tna Pica.

VITTORIA. 17.15: «8 železnih mož», M. Castile.

CENTRALE. 17.00: «Anastazija, zadnja carjeva hči», Lilli Palmer in Ivan Desny.

MODERNO. 17.00: «Slonova steza», E. Taylor.

ZA VSAK PRIMER...

Zavarovanje proti «Sputniku»

STOCKHOLM, 7. — Organizatorji evropskega atletskega prvenstva, ki bo prihodnje leto v Stockholmu, so se zavarovali proti svetovni vojni, azijski influenci, splošni stavki in proti «Sputniku II» če bi ta padel na olimpijski stadion in ga razrušil. Če bi se uresničila ena izmed naštetih eventualnosti, bi organizatorji prejeli 2.500.000 kron kar odgovarja 300 milijonom lir.

Da se prvenstvo ne bi zaključilo z deficitom, bi morali prodati vstopnic za najmanj 2.000.000 kron oz. za 250 milijonov lir. Organizatorji računajo, da bo prišlo na atletsko prvenstvo okrog 15.000 tujcev.

MOTONAUTICA

LONDON, 7. — Donald Campbell je danes postavil na jezeru Coniston nov svetovni rekord v hitrosti na vodi. S svojim reakcijskim čolnom «Bluebird» je dosegel hitrost 384.663 km na uro, prejšnji rekord pa je znašal 363.040 km na uro.

Konec dvovladja v petelinji kategoriji

Halimi premagal Maciasa po točkah v 15 rundah

Halimi odločil v svojo korist 10 rund, Macias 3, 2 pa sta bili neodločeni

LOS ANGELES, 7. — Francoz Alphonse Halimi je včeraj zvečer v Los Angelesu premagal po točkah Mehikanca Raula Maciasa. Z njegovo zmago je odpravljeno dvovladje v petelinji kategoriji in Halimi je postal nesporni svetovni prvak za vse boksarske organizacije na svetu. Kot znano je bodoči prizanavala Maciasa za svetovnega prvaka ameriška boksarska zveza, vse ostale boksarske organizacije pa so priznavale Halimija.

V včerajšnjem dvoboju je Halimi prevladoval posebno po 11. rundi, ko je uvelja svojo hitrost. Toda razsodba ni bila soglasna. Dva od sodnikov sta prisodila zmago Halimiju (Frankie Van s 148 proti 141 točkam in «Dynamite» Jackson s 147 proti 137 točkam) sodnik Mushy Callahan pa se je izrekel za Maciasa s 144 proti 141 točkam.

Halimi je začel borbo z njemu lastnim slogom, to je s siljenjem v nasprotnika izbegajoč borbo na daljavo. Francoz je že v prvi rundi zadel Mehikanca in mu delno zaprl desno oko. Macias je to občutil in ni mu uspelo sprostiti svojih akcij. Halimi je tako nabiral prednost vse do šeste runde, ko je vsak prejeti udarec vračal povprečno po tri. Maciasu so le proti koncu rund uspevali kratki toda neučinkoviti udarci. Po sesti rundi pa je Mehikanec nenadoma prešel v protiofenzivo, medtem ko je Halimi znatno popustil. Z uspelimi udarci, ki pa jih je Halimi prestal brez posebnih posledic, si je Macias osvojil tri zaporedne runde, nakar je spet prevzel pobudo Halimi in jo obdržal do kraja. Za izid dvoboja so bile odločilne zadnje runde. Halimi je nepričakovano menjal taktiko in sprejel oz. naravnost vsilil borbo na kratko razdaljo, kar je Maciasa popolnoma zmedlo. Do izraza je prišla večja Halimijeva hitrost in prožnost in Macias ni mogel več reagirati. V zadnjih dveh rundah je poleg hitrosti pokazal Halimi tudi izredno mirnost in hladnokrvnost, ko je odbijal besne napade svojega nasprotnika.

Dvoboj ni bil posebno lep, čeprav si nista nasprotnika v vseh 15 rundah dovolila niti sekunde oddiha. Halimi je nedvomno prikazal čistejši boks, Macias pa močnejše toda malo učinkovite udarce.

Menijo, da je inkaso od 20 tisoč prisotnih gledalcev na odprtem stadionu dosegel 200 tisoč dolarjev.

Po dvoboju je Macias prvočestital svojemu zmagovalcu. «Nimam nobenih izgovorov — je dejal Macias — Halimi je velik boksar in nocoj je bil močnejši od mene. Vsilil je svojo taktiko od začetka in njegovi udarci so me utrudili in mi onemogočili borbo na način, kot sem si ga zamišljal.»

Halimi pa je izjavil: «To noč sem bil v izredni formi ker sem se od prvih rund zavedel, da se hitrejši od njega.»

Kosmati dohodki dvoboja v Los Angelesu so dosegli 209.800 dolarjev, kar predstavlja nov rekord dohodkov za svetovno prvenstvo petelinje kategorije.

Halimijev menažer Filippi je tudi izjavil, da bo vložil protest proti sodniku, ki je dosodil zmago Maciasu. Takoj po dvoboju je Filippi prejel številne predloge za nekatere nastope svojega varovanca. Organizator včerajšnjega dvoboja je že izjavil, da ima dna primerna nasprotnika za Halimija, da pristaja na vsak datum in da ne postavija finančnih pogojev. Menažer Gibson pa je povabil Halimija na nastop v New Yorku in izjavil, da je prepričan, da bo glede tega dosegel sporazum.

—«»—

D'Agata računa na revanž s Halimijem

AREZZO, 7. — Evropski prvak petelinje kategorije Mario D'Agata, je neposredno po tem ko je zvedel za Halimijevo zmago nad Maciasom, izjavil, da računa na povratni dvoboj z Halimijem. D'Agata je dejal, da mu je dal gledc tega zagotovilo tudi Halimijev menažer Filippi malo pred Halimijevim odhodom v Los Angeles.

D'Agata je v perfektni fizični kondiciji in redno trenira pod vodstvom svojega prvega trenerja Giulijattinija.

* * *

GROSSETO, 7. — Po povratku iz Pariza se je začel evropski prvak welters kategorije E. Marconi pripravljati za dvoboj z Belgijcem Kidom Dussartom, ki bo 15. nov. za nastop v Stockholmu 30. t. m.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Četrtkova trening tekma Triestine

Freschi in Brach v napadu namesto Mazzera in Szokeja

Belloni popolnoma okreval - Napad je deloval slabo

Triestina je tudi včeraj odigrala svojo običajno medtedensko trening tekmo s kombiniranо enajstorico rezerv in mladincev. Trening bi moral v glavnem nakazati Olivieriju možnosti za izhod iz zagate: koga postaviti v napad namesto obolelih Szokeja in Mazzera.

Trener Olivieri je postavil v ta namen na igrišče poleg standardne krilske vrste in ožje obrambe vključno z Belonijem, napad v naslednji formaciji: Petris, Freschi, Milani, Brach, Olivieri.

Poskus se ni najbolje obnesel. Freschi in Brach se nista znašla, kar je slabo vplivalo na igro celotnega napada, v katerem se je odlikoval le Petris. Problem je tako ostal odprt, vendar izbire ni velike. Morda bi prišla v poštev še Clemente in Renosto, najbolje pa bi bilo, da bi okrevali vsaj Szoke, na kar v ostalem trener tudi računa.

Poleg nesigurnosti v napadu je prišla do izraza še ena pomanjkljivost, ki pa postaja sedaj že kar kronična: namreč premajhna povezanost med srednjo in napadalno vrsto v ofenzivni funkciji, ne glede na to, da so krilci kot posamezniki povsem na mestu, najbolj pa seveda Varglien. V obrambi ni problemov. Belloni je okreval, Castano je zanesljiv, Bandini pa tudi.

Trening tekma se je zaključila s tremi goli na vsaki strani. Za tituljarce so jih dosegli: Freschi po lepi akciji Petris-Brach-Petris, Milani po Rumizevi krivdi in Olivieri, za rezerve sta bila uspešna Renosto in Senich dvakrat.

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 8. t. m. barvni pustolovski film:
„Pet strelov s pištolo“

LOJZ KRAIGHER

KONTROLOR ŠKROBAR

Roman 100.

Oba nadučitelja sta si mahoma v laseh zaradi vprašanja o delitvi deželnega šolskega sveta. Sever našteva nemške nasilnosti. V zadnjih tednih se jih je pripetilo nekaj. Nemec K. je postal voditelj na slovenski šoli, čeprav prvotno ni imel izpita iz slovenščine in so bili sposobni prosilci na razpolago. Namestili so ga začasno in zavlačevali definitivno imenovanje skoraj celo leto, da so mu dali priliko, napraviti izpit. Vkljub nujnosti je prvikrat propadel in ga napravil končno v Celovcu — po milosti tamkajšnjih, Slovencem še mnogo neprijaznih okolnosti. — Dva napredna nadučitelja sta bila drug za drugim kazensko premeščena, ker so to zahtevali — slovenski klerikalci.

«Klerikalni zmaj pod nemško-liberalnim praporom!»

«Tako nam Nemec reže kruh. Naš ‚far' bi ga ne rezal slabše.»

«Triintrideset odstotkov slovenskega učiteljstva je v najslabšem plačilnem razredu; nemškega samo devet.»

Kdo bi si zapomnil vse nemške nepravičnosti in vsa nagajanja, preganjanja in strahovanja? In kdo bi preiskaval vse ugodnosti in vse dobrote, ki jih uživajo nemški in nemškutarski tovariši in po katerih se Slovencu še hlepkati ne sme? — Naj se učitelj samo nekoliko pokaže v političnem življenju, že ga zajaše gospod nadzornik, da mu zrahlja kosti in mu ukroti pogum. Nemški listi bobnajo k naskoku, deputacije nemškutarjev se vozijo v deželno glavno mesto... Če nisi revček nedolžen kot golobček — in kdo je brezmadežen v vsakdanji službi? — lahko poveže culo. — Nadučitelj Volčič pri Sv. Jedrti je zagazil v velikansko disciplinarno preiskavo, ker je bil vrnil samonemško tiskovino in zahteval dvojezično. Ubožček bi ne bil zapadel grehu; a po naključju je bil pri Žižku, ko je občinski sluga raznašal pole za popisovanje hišnih strank. Dr. Žižek jo je zavrnil in podžgal seveda tudi Volčiča. Giljotinirali ga niso; a kdor je kdaj preživel vznemirjenja in sitnosti takih preiskav, ne tišči več zlepa vanje. — Volčič in Sever sta že bila v zankah, ker sta baje ovirala prestop učencev v nemško šolo. Sever je imel sitnosti zaradi domoljubnih pesmi v šoli. Pri volitvah so prežali nanj, če bi se izpozabil in storil kako neprevidnost. Ker je vzoren šolnik, mu ne morejo do živega; a ob prvi priliki odleti od Pomočnice.

Piberšek je veseljak; premožnejši je, ker se je bil ugodno ženil. Za ogorčenje proti nemškemu gospodstvu nima smisla. Pokornost Nemcem je prirojena napaka, ki se ne da odpraviti. Pač pa se je zgražal nad klerikalno strahovlado onkraj Save in trepetal pred možnostjo, da bi zabredli tudi tukaj pod komando farjev. S svojim župnikom je bil v prepiru, odkar so mu bile požrle mačke iz farovža nekaj mladih kuncev. Zato je bil še nedopustnejši dokazom in pregovarjanju.

Sever pa se je razburjal:

«Ali nas ne biča far že zdaj. Ko bi se pregrešile tvoje mačke na župnikovih kuncih, prijatelj moj, pa bi se selil od Svetega Bernarda!»

«Larifari!»

«Slepota taka! Zdaj imamo dva gospoda nad seboj; če se ločimo od Gradca, ostane samo eden. Le kak liberalen nesposobnež more obupavati, da bi ne strli nekdaj nadvlade klerikalcev med Slovenci. Če pa ostanemo pri Gradcu, bomo večno nemški hlapci.»

Zdajci je Loschinski tu. S puško preko rame, s psom na vrvici, gleda iznad zameglenega ščipalnika in pozdravlja dostojanstveno:

«Dober dan, gospoda! Le veselo, le veselo s starim letom k vragu!»

«Kje ste bili zaostali?» kliče dr. Rupnik.

«Na vsak korak me sreča kak prijatelj. S Ferencem sva klepetala.»

Z bičem naganja psa za vrata. Nekoliko je v zadregi, ker se zaradi kratkovidnosti ne more koj razgledati po gostih. Briše si naočnike in se bavi s psom več, kakor je potreba.

Mohorič se vrti okoli njega in ne ve, kje bi mu ponudil sedež. Pri Slovencih? Pri posebni mizi? Krčmarju se pozna, da streže Nemcu. Več uslužnosti, več spoštovanja je v njegovih kretnjah. Kaj Slovenec!? Pa naj bo doktor, ali svétnik — po domače govori, po domače se obrača — domače pa je vse manj vredno. Tujec je gospod, nemška govorica prime našega človeka!

«Ah, Piberšek je tudi tu? Servus, Piberšek!» Loschinski je spoznal po glasu nekdanjega tovariša iz gimnazije. «Povsod prijatelji!»

Petrič gleda v stran. Piberšku je nadležno, odgovoriti pa se mu vendarle zdi potrebno:

«Prideš k nam?»

«Če je gospodi drago!» se nam približa domišljavo.

Ko zapazi Petriča, mu zastane sapa za trenutek, v očeh se mu zablisne.

«Ne samo prijatelji! K vam ne sedem, gospod Petrič. K vam ne sedem. Vi ste moj sovražnik. Mohorič, pol litra dobrega!»

«Živio Petrič!» napije Rupnik kot nalašč v slovenščini.

Davkar ga pogleda zaničljivo:

«Gospod doktor, v vaših letih sem jaz tudi še zabavljal. Vi ste tudi eden tistih...»

«Katerih?»

«Zagrizenec ste — kakor Petrič.»

«Zagrizenost je vaša reč, gospod! Jaz sem krotak. Če pridem v nemško družbo, se poslužujem vedno samo nemščine. Pri Košarju sem govoril nemški z vami.»

«Le govorite, kakor hočete!» nadaljuje davkar trdovratno nemški. Še v popolnoma slovenski družbi se ne poniža Nemec do slovenščine. «Toliko slovenski že razumem. Z našim kmetom sem se še zmerom zbogal. V Slovenskih goricah ni bilo nikdar teh prepirov. Drug drugega imamo radi, mi domačini. Kajneda, Mohorič?»

«I kaj ne bi?» odgovori krčmar domače. Pogledi mu nemirno begajo naokrog — mož se boji viharja.

«Wir halten fest und treu zusammen, wir Windischbüchler! Kajneda, Piberšek, prijatelj? Zgage naj ostanejo na Kranjskem. Hoch die Windischbüchler!»

«Slovenje-goričani smo Slovenci!» pravi Sever važno.

«Nič zato, mi se razumemo. Vas še tudi ljubim, gospod nadučitelj. Vi ste Jožef. Na pobotnicah se podpisujete tako. To mi zveni tako domače: Jožef! Drugi so Josipi in Davorini, Radoslavi — kaj jaz vem!»

«Jaz pa stavim z vami,» se oglasi zopet Rupnik, da še zapisati ne znate imena Jožef, čeprav vam je tako domače. Ali ste že kdaj napisali slovenski ‚ž'?»

«Ah, pojdite mi! Vi niste zdravi, če ne zabavljate!» Pa objame Piberška krog pleč: «Pustimo Kranjce, kaj? Mi Slovenje-goričani smo miroljubnejši ljudje!»

«Ampak Slovenci smo, moj ljubi!»

«Bratje smo, domači smo, to svojo rodno zemljo vsi enako ljubimo. Prepir pa so zanesli tujci, ti prihajači kranjski!»

Učiteljica Helena — Kranjica — se zdrzne jezno:

«Tega bo pa že preveč, ali ne?»

Škamlec zapiska skrivoma kakor demonstrant v gledališču.

«Oprostite, gospodična, dame so v politiki izvzete!» Loschinski išče strogo, kdo da je bil žvižgal. Njegov pogled se sreča z mojim; srep je in preteč, očitajoč mi: S takimi hujskači se pečaš?! «Jaz sem meril na gospoda Petriča!»

«Živio Petrič!» vzklikne Rupnik.

Severca takoj pritegne:

«Živio gospod Petrič!» in tudi drugi mu napivajo, trkajoč in vzklikajoč.

Loschinski je zelen.

«Jaz ne trčim z vami, gospod Petrič. Sovražim vas!»

«To mi je vseeno!» odgovori oni. «Jaz vas ne sovražim. Sploh ne sovražim Nemcev; a renegate zaničujem. Vaš oče je bil Poljak, gospod!»

«Jaz pa sem Slovenje-goričan!» se odreže davkar trmasto. Hipoma se mu zelo pozna pijanost.

«Slovenje-goričani so po logiki Slovenci, ne? Ali ste vi Slovenec?»

(Nadaljevanje sledi)